

Federale Overheidsdienst
Sociale Zekerheid

FEDERAAL ACTIEPLAN **HANDICAP**

2025-2029

.be

Lijst van afkortingen

CIPH - Commissie voor de Inclusie van Personen met een Handicap

EAA - *European Accessibility Act*

EDC - *European Disability Card*

ICF - Internationale Classificatie van het menselijke Functioneren, Handicap en Gezondheid

IGO - Inkomensgarantie voor ouderen

IMC - Interministeriële Conferentie

IT - Integratietegemoetkoming

IVT - Inkomensvervangende tegemoetkoming

KBR - Koninklijke Bibliotheek van België

NHRPH - Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap

PMB - Personen met beperkte mobiliteit

UNCRPD - *United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities*

WCAG - *Web Content Accessibility Guidelines*

ZIV - Ziekte en invaliditeitsverzekering

ZSG - Zorgcentra na Seksueel Geweld

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	2
Voorwoord	5
Wat is een handicap?.....	7
Startpunt en ambitie	9
Algemene benadering.....	10
Principes	10
Opvolging en implementatie van het UNCRPD	12
Wet ter versterking van het federale beleid inzake handicap.....	13
Redactie van het actieplan	14
Opvolging implementatie en rapportering.....	16
Maatregelen	17
1. Goed bestuur	17
1.1. Hervormingsfederalisme en democratische vernieuwing.....	17
1.2. Toegankelijkheid en universeel ontwerp.....	23
1.3. Inclusieve dienstverlening	29
2. Tewerkstelling.....	33
2.1. Toegang tot de arbeidsmarkt voor personen met een handicap	33
2.2. Publieke tewerkstelling van personen met een handicap	39
3. Welvaart veilig stellen voor personen met een handicap.....	43
3.1. Economie, koopkracht en consumentenbescherming.....	43
3.2. Mobiliteit	47
3.3. Klimaat, leefmilieu en duurzame ontwikkeling.....	52
4. Behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming.....	54
4.1. Adequate en toegankelijke sociale bescherming	54
4.2. Federale tegemoetkomingen aan personen met een handicap	58
4.3. Maatschappelijke integratie en armoedebestrijding.....	63

5. Gezondheidszorg.....	65
6. Veiligheid en gelijkheid voor de wet	69
6.1. Veiligheid.....	69
6.2. Justitie en gelijkheid voor de wet	74
6.3. Gelijke kansen en non-discriminatie.....	82
6.4. Asiel en migratie	86
7. Buitenlands beleid en defensie	89
7.1. Buitenlands beleid.....	89
7.2. Defensie.....	93

Voorwoord

Ik ben heel blij u het federale actieplan handicap 2025 – 2029, dat hier voor u ligt, te kunnen presenteren. Dit plan is het resultaat van intens overleg met alle ministers van deze regering. Als coördinator van dit plan ben ik dan ook heel trots op het resultaat dat voor u ligt. Het plan bevat maar liefst 118 maatregelen die van België een meer inclusief land moeten maken.

Sinds 2024, is het een wettelijke verplichting voor elke nieuwe federale regering om een actieplan handicap aan te nemen. Dit om het federale beleid rond handicap, dat in se transversaal is, te versterken. Het is een manier om van België een meer inclusief land te maken voor alle personen met een handicap. Het plan heeft als doel het VN-verdrag voor de rechten van personen met een handicap dat België in 2009 ondertekende, verder te implementeren.

Dit VN-Verdrag heeft de fundamentele principes van het begrip handicap hertekend. Het bracht een verschuiving mee in het perspectief en de visie op handicap: niet het individu vormt de oorzaak van uitsluiting, maar wel de samenleving zelf, die onvoldoende is aangepast aan ieders behoeften.

Het VN-Comité voor de rechten van Personen met een handicap, dat de implementatie van het VN-verdrag evalueert, benadrukte recent nog dat ondanks de vooruitgang op het vlak van inclusie dat België sinds de laatste tien jaar maakte, er nog steeds meerdere drempels bestaan in alle levensdomeinen en op alle vlakken van de maatschappij. Ze maakte hiervoor een heel aantal aanbevelingen ter verbetering.

Dit plan beoogt binnen de federale bevoegdheden een antwoord te bieden op deze aanbevelingen van het VN-Comité. Daarnaast hebben we ook geluisterd naar het middenveld en willen we ook een antwoord bieden op de prioriteiten en bezorgdheden die door hen naar voor geschoven werden. Tot slot, wil het plan het principe van 'handistreaming' promoten binnen alle beleidsdomeinen.

Handistreaming heeft als doel om op een transversale manier in alle beleidsdomeinen een dimensie "handicap" te integreren. Op die manier kan worden vermeden dat er een verschillende behandeling bestaat of ontstaat tussen mensen met een handicap en mensen zonder handicap.

Dit plan bevat bijgevolg maatregelen voor elk beleidsdomein ! Het getuigt van het engagement van de volledige regering om te werken aan een meer inclusieve

samenleving. Tal van maatregelen komen tegemoet aan de verwachtingen van het middenveld en organisaties van personen met een handicap. Met dit plan toont de regering haar bereidheid om de nodige stappen te zetten om de drempels weg te werken die de volledige participatie en ontplooiing van personen met een handicap belemmeren.

Ik wil graag iedereen bedanken die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit plan: de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap, de NHRPH en Unia, het VN-coördinatiemechanisme, de leden van het federale netwerk handicap en de politieke en administratieve contactpunten binnen elk beleidsdomein.

Voor u ligt een document dat het harde werken meer dan waard was. Het vormt de basis van het handicapbeleid voor de komende 4 jaar. Ik sta alvast garant om de implementering voortdurend en nauwgezet te blijven opvolgen, zodat het plan niet enkel bij engagementen of beloften blijft, maar een reële verbetering voor personen met een handicap teweegbrengt.

Ik wens u veel leesplezier.

Rob Beenders,

Minister voor Personen met een handicap

Wat is een handicap?

Dit actieplan geeft uitvoering aan het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) en volgt dan ook de omschrijving van personen met een handicap in het verdrag:

“personen met langdurige fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving”.¹

Deze omschrijving is breder dan de administratieve definities die in diverse sectoren bestaan om specifieke rechten toe te kennen zoals federale tegemoetkomingen aan personen met een handicap, assistentie aan personen met een beperkte mobiliteit, of regionale ondersteuningshulp.

Het VN-verdrag betekende een **paradigmashift** in het denken over handicap. Of een persoon een handicap heeft, en in welke mate, hangt niet alleen af van de fysieke en mentale karakteristieken van de persoon, maar evengoed van sociale en omgevingsfactoren. Een samenleving die geen rekening houdt met de diversiteit in de functionele mogelijkheden van haar inwoners vergroot de handicap die personen die van de norm afwijken ondervinden. Niet de functionele beperking op zichzelf vormt het probleem, wel de wisselwerking met de onaangepastheid van de maatschappij.

Dit eenvoudig maar fundamenteel inzicht, de **verschuiving van een medische naar een maatschappelijke benadering van handicap**, ligt aan de basis van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Een rechtstreeks gevolg van deze verschuiving is dat alle bevoegdheidsdomeinen rekening moeten houden met de specifieke noden van personen met een handicap bij de ontwikkeling van nieuw beleid ('mainstreaming').

➤ **Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap:**

https://socialsecurity.belgium.be/sites/default/files/content/docs/nl/international-actief/uncrpd/uncrpd_nl.docx

¹ Artikel 1 UNCRPD: <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2009/05/13/2009015083>

➤ **Gemakkelijk leesbare versie:**

https://socialsecurity.belgium.be/sites/default/files/content/docs/nl/sociaal-beleid-vorm-geven/uncrpd_easy_to_read_version_nl.docx

Startpunt en ambitie

Het federaal regeerakkoord benadrukt de ambitie van deze regering om ervoor te zorgen dat iedereen volwaardig deel kan uitmaken van onze samenleving. Zo moet ons land toegankelijk zijn om personen met een handicap in al hun diversiteit écht te laten participeren. Dit gebeurt niet alleen door een betere fysieke toegankelijkheid, maar ook door een inclusieve dienstverlening, en een betere toegang tot de arbeidsmarkt.

Onze leidraad in de realisatie van deze ambitie is het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, dat sinds 1 augustus 2009 van kracht is in ons land.

Op 9 september 2024 kreeg België voor de 2de maal aanbevelingen van het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap. We moeten vaststellen dat België, zestien jaar na ratificatie van het VN-verdrag, nog grote stappen te zetten heeft om de volledige inclusie van personen met een handicap te realiseren. **Personen met een handicap worden in ons land geconfronteerd met bijzondere uitdagingen** wat zich uit in slechte cijfers wat betreft het risico op armoede en sociale uitsluiting² en participatie op de arbeidsmarkt.³

Het recht voor “iedere persoon met een handicap [...] op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen”⁴ is sinds 2021 ook grondwettelijk verankerd en legt de wetgever op om een overheidsbeleid uit te stippelen dat een effectief recht op volledige inclusie in de samenleving garandeert.

Met dit actieplan geeft de federale regering uitvoering aan de het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap binnen de bevoegdheden van de federale overheid. Het is **onze ambitie om de inclusie van personen met een handicap te bevorderen en progressief de hindernissen weg te nemen die personen met een handicap ondervinden opdat ze hun leven volwaardig en autonoom vorm kunnen geven en zich ten volle kunnen ontwikkelen.**

² Risico op armoede en sociale uitsluiting (AROPE) in 2024: 30% voor personen met een handicap versus 13,4% zonder (eurostat, url: [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_dpe010\\$dv_1963/default/table?lang=en&category=eq_ilc.eq_pe](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_dpe010$dv_1963/default/table?lang=en&category=eq_ilc.eq_pe))

³ De arbeidsmarktparticipatie van personen met een handicap voor 2024 in België was 48,6% versus 76,6% voor de totale bevolking; Bron: Eurostat, Labour force survey

⁴ Artikel 22ter Grondwet

Algemene benadering

Principes

Dit actieplan is gebaseerd op, en moet gelezen worden conform, de principes van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.⁵

- Respect voor de **inherente waardigheid, persoonlijke autonomie**, met inbegrip van de vrijheid om zelf keuzes te maken **en voor de onafhankelijkheid** van personen;
- **Non-discriminatie**;
- Volledige en daadwerkelijke **participatie** in, **en opname** in de samenleving;
- Respect voor verschillen en aanvaarding dat **personen met een handicap deel uitmaken van de mensheid en menselijke diversiteit**;
- **Gelijke kansen**;
- **Toegankelijkheid**;
- **Gelijkheid van man en vrouw**;
- **Respect voor de zich ontwikkelende mogelijkheden van kinderen met een handicap** en eerbiediging van het recht van kinderen met een handicap op het behoud van hun eigen identiteit.

Zowel bij de uitwerking van dit actieplan als in het beleid van de federale overheid in het algemeen staan de volgende elementen centraal:

1. Mensenrechtenbenadering van handicap

Personen met een handicap worden niet gedefinieerd door een 'gebrek' waarvoor een medische of sociale bijstandsoptlossing gevonden moet worden. Personen met een handicap zijn personen met volle bekwaamheid om hun rechten uit te oefenen, om op gelijke voet met de rest van de bevolking ten volle deel te nemen aan de volledige samenleving, en autonoom hun eigen leven vorm te geven.

2. Betrokkenheid van personen met een handicap

Personen met een handicap, in hun hoedanigheid van ervaringsdeskundige, of organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen, zijn het best geplaatst om adviezen te geven waarin de diverse behoeften en verwachtingen geïntegreerd worden. Om ervoor te zorgen dat hun participatie effectief is, is de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH) bevoegd voor

⁵ Art. 3 UNCRPD

het onderzoeken van alle materies op federaal niveau die een invloed hebben op personen met een handicap. Ze kan hierover op vraag of uit eigen initiatief advies geven.

3. Handistreaming

Naast specifieke maatregelen zou bij ieder nieuw beleidsinitiatief aandacht moeten zijn voor de rechtstreekse of onrechtstreekse impact op personen met een handicap. Het *mainstreamen* van handicap, of 'handistreaming', doorheen de beleidslijnen voorkomt het opwerpen van onbedoelde nieuwe hindernissen en helpt de aanpak van bestaande discriminaties.

4. Samenwerking over de beleidsdomeinen

De drempels voor personen met een handicap die volgen uit een maatschappij die is ontworpen voor personen zonder handicap overstijgen het traditioneel bevoegdheidsdomein handicap in de zin van erkenning, tegemoetkomingen, ondersteuning, en hulpmiddelen. Bijgevolg is er een transversale aanpak nodig waarbinnen, met respect voor de bevoegdheidsverdeling, de minister belast met personen met een handicap een coördinerende rol speelt. Deze samenwerking staat ook open naar de deelgebieden.

5. Meervoudige discriminatie

In ons streven naar de volwaardige inclusie van personen met een handicap dient bijzondere aandacht te gaan naar de intersectionaliteit en het risico op meervoudige discriminaties, onder meer bij vrouwen en meisjes met een handicap.

Opvolging en implementatie van het UNCRPD

Voor de nationale opvolging en implementatie van het UNCRPD voorziet het verdrag 3 verplichte rollen⁶:

- Een **aanspreekpunt en coördinatiesysteem binnen de administratie**: Op federaal niveau ingevuld door de FOD Sociale Zekerheid
- Een **onafhankelijke instelling** voor het toezicht op de implementatie van het verdrag: Op federaal niveau ingevuld door Unia
- Betrokkenheid en participatie van het **maatschappelijk middenveld van personen met een handicap**: Op federaal niveau ingevuld door de Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap

In september 2024 ontving België de aanbevelingen van het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap op basis van het Belgische rapport (2020) en de constructieve dialoog met ons land (2024).⁷ Naast de inhoudelijke aanbevelingen identificeerde het comité het federaal actieplan handicap ook als een goede praktijk bij het doorvoeren van de nodige beleidshervormingen.⁸

- **Slotopmerkingen en aanbevelingen aan België door VN-Comité (2024)**:
https://socialsecurity.belgium.be/sites/default/files/content/docs/nl/internationaal-actief/uncrpd/crpd_c_bel_co_2-3_59582_e_nl_1.pdf

⁶ Art. 33 UNCRPD

⁷ Meer informatie over de rapportages aan het VN-Comité en link naar de slotopmerkingen:
<https://socialsecurity.belgium.be/nl/sociaal-beleid-mee-vorm-geven/verdrag-van-de-verenigde-naties-voor-de-rechten-van-personen-met-een-handicap/het-vn-verdrag-belgie>

⁸ Slotopmerkingen over het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3, §4 (f)

Wet ter versterking van het federale beleid inzake handicap

De wet van 7 mei 2024 ter versterking van het federale beleid inzake handicap⁹ voorziet dat de federale regering binnen twaalf maanden na haar aantreden een federaal actieplan handicap moet aannemen met de **maatregelen die op federaal niveau door elke minister genomen worden om het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap uit te voeren**, alsook de verwezenlijking van het recht op inclusie van personen met een handicap zoals vervat in art 22ter van de Grondwet, in alle domeinen van het federale beleid.

⁹ Wet van 7 mei 2024 ter versterking van het federale beleid inzake handicap, link: <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2024/05/07/2024202856/justel>

Redactie van het actieplan

Het federaal actieplan handicap is **een plan van de federale regering en wordt afgesloten voor de duur van de legislatuur.**

De algemene coördinatie van het federaal actieplan handicap is de verantwoordelijkheid van de minister bevoegd voor personen met een handicap. De minister wordt daarin ondersteund door de FOD Sociale Zekerheid als coördinatiemechanisme voor het UNCRPD.

Bij de voorbereiding van de redactie van dit actieplan werd vertrokken van 3 centrale bronnen:

- Internationale aanbevelingen, in het bijzonder de **Slotopmerkingen en aanbevelingen aan België door het VN-Comité** voor het UNCRPD.¹⁰
- Aanbevelingen van het maatschappelijk middenveld van personen met een handicap, zoals vertegenwoordigd door de **Nationale Hoge Raad voor Personen met een handicap.**¹¹
- Aanbevelingen van de onafhankelijke instelling voor het UNCRPD op federaal niveau, **Unia.**¹²

De slotopmerkingen en aanbevelingen aan België door het VN-Comité werden op 18 september 2024 besproken met het federaal netwerk handicap en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld van personen met een handicap. Verder werden, na aantreden van de regering, de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap en Unia gevraagd om hun prioriteiten voor deze legislatuur en suggesties voor maatregelen uit te werken.

Op basis hiervan werden binnen het federaal netwerk handicap bilaterale gesprekken georganiseerd tussen elke beleidscel en de beleidscel van de minister bevoegd voor personen met een handicap, alsook hun administraties, om de mogelijke maatregelen

¹⁰ Slotopmerkingen van het VN-Comité bij het gecombineerde tweede en derde verslag van België (2024), CRPD/C/BEL/CO/2-3. Beschikbaar in Nederlands, Frans en Duits op: <https://socialsecurity.belgium.be/nl/sociaal-beleid-mee-vorm-geven/verdrag-van-de-verenigde-naties-voor-de-rechten-van-personen-met-een-handicap/het-vn-verdrag-belgie>

¹¹ Advies NHRPH 2025/19: Federaal Actieplan Handicap 2025-2029. Beschikbaar op https://ph.belgium.be/nl/adviezen/advies-2025-19-federaal-actieplan-handicap-2025-2029_avis-2025-19.html

¹² Aanbevelingen Unia voor het federaal actieplan handicap 2025-2029. Beschikbaar op <https://www.unia.be/nl/kennis-aanbevelingen/advies-federaal-actieplan-handicap-2025-2029>

binnen het kader van het regeerakkoord te bespreken. Op basis hiervan werd een eerste ontwerp van actieplan opgesteld.

Deze eerste versie van het actieplan werd vervolgens ter advies voorgelegd aan de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH) en aan Unia.

- Advies van de Nationale Hoge Raad Personen met een handicap: 16 maart 2026.
- Advies van Unia: 13 maart 2026¹³.

Om de aandacht voor de genderdimensie te garanderen werden het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen in haar capaciteit als gelijkheidsorgaan en 2 organisaties van vrouwen met een handicap (Persephone vzw en Collective Frida) eveneens gevraagd om feedback te geven op het initieel ontwerp van dit actieplan.

Het federaal actieplan handicap werd aangenomen door de ministerraad op 3 april 2026.

¹³ Het advies van Unia is beschikbaar op: https://www.unia.be/files/Advies-Unia-op-draft-federaal-actieplan-handicap-2025-2029_NL.pdf

Opvolging implementatie en rapportering

Elke minister is verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen binnen zijn of haar bevoegdheid.

De **minister bevoegd voor personen met een handicap** ziet toe op de naleving van het algemeen tijdsschema van dit actieplan en neemt het initiatief voor de rapportering over de vooruitgang van de implementatie van het federaal actieplan handicap.

De vooruitgang van het actieplan dient goed gekaderd en opgevolgd te worden. Het federaal netwerk handicap zal hiervoor een **monitoringskader** uitwerken. Naast de informatie uit dit plan omvat het monitoringkader de planning, het type maatregel, de beoogde doelgroep, de wijze waarop de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap betrokken worden en de uitkomst, waarbij maximaal gestreefd wordt naar resultaatsindicatoren. Waar mogelijk wordt een uitsplitsing van cijfers naar geslacht gevraagd.

In de opmaak van dit monitoringskader en de twee evaluaties van de uitvoering van het plan zal vertrokken worden van de principes van samenwerking en co-creatie. Hiertoe werd bij elke beleidscel een politiek aanspreekpunt handicap aangeduid. Op administratief niveau is er ook een aanspreekpunt handicap bij elke Federale Overheidsdienst, Programmatorische federale Overheidsdienst, en Openbare Instellingen van de Sociale Zekerheid. Het Coördinatiemechanisme UNCRPD binnen de FOD Sociale Zekerheid staat in voor het secretariaat. Het coördinatiemechanisme zal ook de contactpunten handicap in hun werk ondersteunen en voorstellen om thematische werkgroepen te organiseren over bepaalde transversale kwesties.

De minister voor personen met een handicap ziet erop toe dat het maatschappelijk middenveld, en in het bijzonder de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH) en Unia, worden betrokken bij de opvolging van het actieplan.

Conform de wet ter versterking van het federale beleid inzake handicap zal de regering in 2027 een **tussentijdse evaluatie** van de uitvoering van het Federaal plan handicap voorleggen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers. Dit verslag zal een stand van zaken van de verwezenlijking van de verschillende maatregelen van het plan bevatten en vooraf worden besproken met het maatschappelijk middenveld

Aan het eind van de legislatuur, begin 2029, zal de regering een **eindevaluatie** van het federaal actieplan voorleggen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers, opnieuw na advies van de Nationale Hoge Raad Personen met een handicap en Unia.

Maatregelen

1. Goed bestuur

1.1. Hervormingsfederalisme en democratische vernieuwing

Context en de uitdagingen in België

De federale regering wil tijdens deze legislatuur inzetten op de modernisering, de verhoging van de efficiëntie en de verdieping van de democratische beginselen van de staatsstructuren. De federale overheid streeft daarom naar een structurele afstemming van haar initiatieven met die van de deelstaten, steeds met respect voor ieders bevoegdheden. Dit proces verloopt via voortdurend overleg, met de ambitie dat ook de deelstaten deze gezamenlijke aanpak onderschrijven en versterken.

De **complexiteit van onze staatsstructuur** mag dan wel een deel van de Belgische identiteit zijn, het vormt eveneens een obstakel voor de inclusie van personen met een handicap. De uitdagingen waar personen met een handicap mee geconfronteerd worden bevinden zich op het snijpunt van bevoegdheden tussen de federale staat, gemeenschappen en gewesten. Deze verwevenheid is bovendien onoverkomelijk aangezien aandacht voor de handicap dimensie nodig is binnen alle beleidsdomeinen. Het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap uitte reeds haar bezorgdheid over het gebrek aan afstemming tussen de federale, gewest- en gemeenschapsregeringen over het beleid inzake personen met een handicap én de definitie van handicap die gehanteerd wordt.¹⁴

De federale regering wil een **beleid voeren op basis van empirische evidentie**. Ze engageert zich daarom om een cultuur te installeren op basis van continue evaluatie, benchmarking en bijsturing. Het is de ambitie om de beleidsvoorbereiding en – evaluatie verder te professionaliseren. Wat betreft handicap zijn beschikbare data in België beperkt en gefragmenteerd.¹⁵ Dit hindert een empirisch onderbouwd beleid voor personen met een handicap. Op dit vlak wordt vanuit het maatschappelijke middenveld van personen met een handicap gevraagd om uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de

¹⁴ Slotopmerkingen 6-7 van het VN-Comité bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

¹⁵ Slotopmerkingen 62-63 van het VN-Comité bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

werkgroep Statistieken van de IMC Handicap¹⁶ en het project *Improving Data Collection in Belgium*¹⁷ systematisch op te volgen. In dit kader wordt eveneens aansluiting gezocht bij de transversale inspanningen inzake *equality data* binnen het Interfederaal Kader voor Actieplannen tegen Discriminatie (IKAD), met het oog op kennisdeling en het uitwisselen van *good practices* rond dataverzameling en -analyse.

Om een goed bestuur te kunnen garanderen voor personen met een handicap, is het eveneens essentieel om personen met een handicap zelf te betrekken: **‘niets over ons, zonder ons’**. Personen met een handicap zijn het best geplaatst om hun eigen noden, uitdagingen en inzichten te duiden. De Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap is de formele adviesraad op federaal niveau en is vragende partij voor een hervorming die haar werking versterkt.¹⁸ In dit opzicht benadrukt het VN-Comité dat conform het Verdrag de adviesraden van personen met een handicap voldoende middelen moeten krijgen¹⁹ en moeten worden geleid, bestuurd en beheerd door personen met een handicap.²⁰

Deze federale regering streeft niet alleen goed en efficiënt bestuur na, maar ook een **democratische vernieuwing**. Het regeerakkoord voorziet op dit vlak een brede evaluatie van de **verkiezingen** van 2024, waaronder ook een beslissing over welke stemmethode(s) zullen worden gebruikt bij de volgende verkiezingen. Personen met een handicap worden op dit vlak geconfronteerd met specifieke uitdagingen. Het VN-Comité schuift in haar aanbevelingen²¹ aan België vier aandachtspunten naar voor bij de correcte implementatie van het recht op participatie in het politieke en openbare leven:²²

- 1) Het schrappen van de bepalingen die toelaten het stemrecht op te schorten van personen met een verstandelijke of psychosociale handicap in het kader van onbekwaamheid of gerechtelijke bescherming;
- 2) Partijprogramma's in toegankelijke formaten aanbieden;

¹⁶ Beschikbaar op: <https://socialsecurity.belgium.be/nl/publicaties/werkgroep-statistieken-imc-handicap>

¹⁷ Meer informatie: <https://equal.belgium.be/nl/activiteiten/project>

¹⁸ Advies nr. 2023/19 van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH) over het Koninklijk besluit tot oprichting van een Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap, url: <https://ph.belgium.be/nl/adviezen/advies-2023-19.html>

¹⁹ Slotopmerkingen 8-9 van het VN-Comité bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

²⁰ Algemene opmerking nr. 7 (2018) "Participatie van personen met een handicap, inclusief kinderen met een handicap, in de implementatie en monitoring van het Verdrag", CRPD/C/GC/7, §11

²¹ Slotopmerkingen 60-61 van het VN-Comité bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

²² Art. 29 UNCRPD

- 3) De toegankelijkheid van het stemproces, inclusief de toegankelijkheid van het stembureau, waarborgen.
- 4) Een strategie aannemen om de effectieve deelname te bevorderen van personen met een handicap in het politieke en het openbare leven.

Naast de toegankelijkheid van het stemproces, kunnen ook alternatieve stemmethodes (bv. vervroegd stemmen, mobiele stembussen, briefstemmen of online stemmen)²³ aangeboden worden. België behoort tot slechts 4 EU-lidstaten die geen alternatieve stemmethodes aanbieden.²⁴

Acties voor deze legislatuur

Goed beleid

De wederzijdse afstemming met de deelgebieden over handicap dossiers zal worden versterkt. Binnen de structuur van de interministeriële conferenties wordt een specifiek platform voor handicap (her)opgericht voor deze legislatuur. In overleg met de deelgebieden wordt een werkprogramma voorzien die mede vertrekt van de aanbevelingen van het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap aan ons land.

Binnen het breder streven van de regering naar een cultuur van doorlopende evaluatie, benchmarking en bijsturing zal ingezet worden op betere data over handicap. We betrekken personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties bij het beleid en sensibiliseren beleidsmakers en ambtenaren over de het VN-Verdrag en de specifieke uitdagingen voor personen met een handicap.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
1. De IMC Handicap wordt heropgestart voor nauwe interfederale samenwerking. Er wordt onderzocht, in samenwerking met vertegenwoordigde organisaties van personen met een handicap en Unia, hoe de impact van de Interfederale Strategie Handicap van 2022-	Beenders	FOD Sociale Zekerheid

²³ Het geven van een volmacht wordt niet universeel als een volwaardige alternatieve stemmethode aanvaardt aangezien deze methode niet het recht om zelfstandig en in het geheim te stemmen garandeert.

²⁴ European Disability Forum, European Human Rights Report on Political Participation of Persons with Disabilities, issue 6, 2022, https://www.edf-feph.org/content/uploads/2022/10/edf_hr_report_issue_6_2022_accessible.pdf

<p>2030 versterkt en verankerd kan worden, als medium voor de implementatie van de aanbevelingen van het VN-Comité op interfederaal niveau.</p>		
<p>2. We verbeteren de administratieve data over handicap, inclusief de uitsplitsing per geslacht, en gecentraliseerde ontsluiting hiervan. De aanbevelingen van de werkgroep statistieken van de IMC Handicap, en van het VN-Comité aan ons land vormen hiervoor de basis. Er wordt actief bijgedragen aan het interfederaal Equality Data Platform door het delen van relevante data, methodologieën en goede praktijken inzake handicap, met het oog op het versterken van <i>equality data</i> in België.</p>	<p>Beenders</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid</p>
<p>3. De Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap wordt, op vraag van de Raad en in overeenstemming met de aanbevelingen van het VN-Comité, hervormd en gemoderniseerd zodat hun werking en impact kunnen worden versterkt zodat de stem van personen met een handicap steeds wordt gehoord.</p>	<p>Beenders</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid</p>
<p>4. Organisatie van 'handistreaming' infosessies en opleidingen voor het federaal netwerk handicap en de beleidscellen, o.a. de Handistreaming toolbox, de workshop "Handicap & Inclusie" en eDiv module van Unia.</p>	<p>Beenders (trekker), Allen</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid</p>
<p>5. Handicap mainstreaming en wederzijdse afstemming tussen de federale en nationale actieplannen en hun evaluaties, nl. rond armoede, gender, gendergerelateerd geweld, duurzaamheid, LGBTQI+ en racisme, om intersectionaliteit en kruispuntdenken te</p>	<p>Beenders (gelijke kansen plannen), Vandenbroucke (armoedeplan), Crucke</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid; FOD Justitie; Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling</p>

bevorderen. Dit met betrokkenheid van de NHRPH.	(federaal plan duurzame ontwikkeling)	
---	---------------------------------------	--

Politieke rechten van personen met een handicap

Het stemrecht van personen met een handicap zal gewaarborgd worden en er zullen maatregelen genomen worden om de toegankelijkheid van het stemproces te verhogen. Het raamcontract in het kader van elektronisch stemmen wordt vernieuwd, waarbij verschillende stemmethoden onderzocht worden op het vlak van toegankelijkheid.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>6. Het stemrecht van personen met een handicap waarborgen door:</p> <p>a) Het stemrechtscriterium uit de checklist van vrederechters te schrappen zodat personen onder rechterlijke bescherming hun stemrecht effectief kunnen uitvoeren;</p> <p>b) Een analyse uitvoeren van de bestaande wettelijke bepalingen die de uitoefening van politieke rechten van personen met een handicap beperken, met betrokkenheid van representatieve organisaties zoals Unia en de NHRPH.</p>	<p>Verlinden</p> <p>Verlinden</p> <p>Quintin</p>	<p>FOD Justitie</p> <p>FOD Justitie</p> <p>FOD Binnenlandse Zaken</p>
<p>7. Op basis van een grondige evaluatie van de verkiezingen van 2024, en in overleg met organisaties van personen met een handicap, maatregelen nemen om de toegankelijkheid van stembureaus en stemhokjes te verbeteren, alsook de toegankelijkheid van verkiezingscampagnes en verkiezingsinformatie en hierover breed sensibiliseren. Het elektronische stemsysteem, met inbegrip van de apparatuur en de configuratie, moet</p>	<p>Quintin</p>	<p>FOD Binnenlandse Zaken</p>

<p>zodanig worden ontworpen dat het zelfstandig kan worden gebruikt door kiezers met een handicap of met een functionele beperking, in overeenstemming met de toegankelijkheidseisen voor ICT zoals bepaald in de Europese norm EN 301 549.</p>		
---	--	--

1.2. Toegankelijkheid en universeel ontwerp

Context en de uitdagingen in België

Het recht op toegankelijkheid is één van de fundamentele rechten vervat in het VN Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.²⁵ Toegankelijkheid als **concept** houdt in dat gebouwen, producten, diensten en digitale inhoud zo ontworpen worden dat ze rekening houden met de diversiteit in functionele karakteristieken in de bevolking zodat deze zonder assistentie bruikbaar zijn voor een zo groot mogelijk aandeel van de populatie.²⁶ Het verschilt hierin van (redelijke) aanpassingen die gemaakt worden op basis van een concrete vraag van een individu aan bestaande infrastructuur of diensten. Door een hogere toegankelijkheid vermindert de nood aan individuele aanpassingen en assistentie, wat de autonomie van de persoon ten goede komt.

Ons land kent aanzienlijke uitdagingen inzake toegankelijkheid. Wat betreft de **bebouwde omgeving** wijst het VN-Comité²⁷ erop dat de bestaande (gewestelijke) toegankelijkheidsnormen zich richten op nieuwe gebouwen en renovaties, waardoor bestaande infrastructuur vaak ontoegankelijk blijft. Verder kaart het VN-Comité aan dat toegankelijkheidsnormen geen of onvoldoende rekening houden met visuele, auditieve, verstandelijke en/of psychosociale beperkingen. Naast de kwaliteit van de standaarden en hun toepassingsregels, is ook de implementatie en toezicht hierop een aandachtspunt. In 2023 werd door de Europese Commissie een jaarlijkse monitoring van de toegankelijkheid in EU-lidstaten werd opgestart.²⁸ Deze toont onder meer hiaten in de implementatie. Een Vlaamse evaluatie²⁹ toonde aan dat bij een steekproef slechts in 9 op 147 dossiers de bestaande Vlaamse toegankelijkheidsvereisten correct toegepast werden bij de bouwaanvraag en na uitvoering geen enkel. De wettelijke vereisten inzake de toegankelijkheid van de bebouwde omgeving is een gewestelijke bevoegdheid. Niettemin kan de federale overheid ervoor kiezen om hogere vereisten op te leggen, of de uitzonderingen voor toepassing van bepaalde regels niet toe te passen, voor haar eigen

²⁵ Artikel 9 UNCRPD

²⁶ Onder de noemer universeel ontwerp (universal design) wordt dit traditioneel vertaald naar 7 principes: (1) bruikbaar voor iedereen, (2) flexibiliteit in het gebruik, (3) eenvoudig en intuïtief gebruik, (4) begrijpelijke informatie, (5) marge voor vergissingen, (6) beperkte inspanning, en (7) geschikte afmetingen en gebruiksruiden. In de praktijk wordt het domein van toegankelijkheid gedomineerd door de ontwikkeling van internationale standaarden, waarvan een deel ook juridisch bindend is geworden.

²⁷ Slotopmerking 18 (a) van het VN-Comité bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

²⁸ AccessibleEU, https://accessible-eu-centre.ec.europa.eu/accessibility-monitoring_en

²⁹ Inter, Evaluatieonderzoek Vlaamse Toegankelijkheidsverordening, 2019, <https://www.vlaanderen.be/publicaties/evaluatieonderzoek-vlaamse-toegankelijkheidsverordening>

gebouwen. De Regie der gebouwen werkt een kadaster uit dat het mogelijk moet maken dezelfde vereisten en structuur toe te passen op alle gebouwen in de portefeuille. De verschillende regelgeving in de regio's vereisen drie verschillende versies van het diagnoseformulier. De taakverdeling inzake de toegankelijkheid van de federale gebouwen kan echter complex zijn, met zowel een rol voor de Regie der Gebouwen als voor de administratie die gebruik maakt van het gebouw ('de bezetter'). Wat betreft de gebouwen die beheerd worden door de Regie der Gebouwen is de verdeling van de lasten gelijkaardig aan een relatie eigenaar/huurder.³⁰

Toegankelijkheid kan evenzeer van toepassing zijn op **producten, diensten of digitale inhoud**. Het wettelijk kader hiervoor wordt vandaag gevormd op EU-niveau. Zo moeten sinds 2020 alle **overheidswebsites en applicaties**³¹ voldoen aan de *Web Content Accessibility Guidelines*³² (WCAG). De Belgische monitoring hiervan gebeurt door de FOD Beleid en Ondersteuning.³³ Sinds 2024 werden geharmoniseerde toegankelijkheidsvereisten opgelegd³⁴ voor diverse producten en diensten.³⁵ De verantwoordelijkheid voor het toezicht op de naleving van de vereisten voor de producten en diensten volgt de bestaande bevoegdheidsverdeling voor de producten en diensten, en is dus hoofdzakelijk federaal.

De toegankelijkheid van **openbaar vervoer** wordt besproken in hoofdstuk 3.2. "Mobiliteit". De toegankelijkheid van het **kiesproces** wordt besproken in hoofdstuk 1.1 "Hervormingsfederalisme en democratische vernieuwing".

³⁰ De Regie der Gebouwen moet ervoor instaan dat al wat verband houdt met het onroerend goed toegankelijk is voor alle nieuwe gebouwen en toezicht te houden op de aanpassingen van de andere; dit betekent al wat bestaat voorafgaand aan de installatie van ongeacht welke bezetter. De bezetter moet toezien op alles wat verband houdt met de bezetting door een huurder en dus met zijn specifieke behoeften.

³¹ Richtlijn (EU) 2016/2102 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 inzake de toegankelijkheid van de websites en mobiele applicaties van overheidsinstanties

³² <https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/>

³³ <https://bosa.belgium.be/nl/themas/digitale-overheid/digitale-inclusie-en-webtoegankelijkheid/webtoegankelijkheid>

³⁴ Richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten (European Accessibility Act).

³⁵ Het betreft met name computers en besturingssystemen, geldautomaten, ticket- en incheckautomaten, smartphones, TV-apparatuur, telefoniediensten en aanverwante apparatuur, toegang tot audiovisuele mediadiensten zoals televisie-uitzendingen en aanverwante consumentenapparatuur, diensten in verband met passagiersvervoer door de lucht, per bus, trein en over water, bankdiensten, e-books en webshops.

Acties voor deze legislatuur

Universele toegankelijkheid

Het federaal regeerakkoord plaats de toegankelijkheid van ons land als centrale werkas in het hoofdstuk personen met een handicap. Ons land moet toegankelijk zijn om personen met een handicap écht te laten deelnemen aan de samenleving. Dit vereist een afstemming met de deelgebieden. Er zal onderzocht worden of een nationaal traject naar volledige toegankelijkheid kan worden afgesproken waarbij elk bevoegdheidsniveau haar verantwoordelijkheid opneemt.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
8. Initiatieven nemen om de volledige toegankelijkheid van onze maatschappij te garanderen door ervoor te zorgen dat de eigenaren van alle publiek toegankelijke gebouwen verantwoordelijk worden gesteld om deze tegen 2036 volledig toegankelijk te maken voor personen met een handicap, in overleg met de NHRPH en organisaties gespecialiseerd in toegankelijkheid.	Beenders	FOD Sociale zekerheid
9. We versterken de uitwisseling van expertise tussen overheidsdiensten rond toegankelijkheidschecks (via workshops, opleidingen) in het kader van de Belgische wetgeving die de European Accessibility Act (EAA) omzet.	Beenders (trekker), Matz, Clarinval	FOD Beleid en Ondersteuning; FOD Economie

Toegankelijkheid van federale gebouwen

De overheid heeft een voorbeeldrol te vervullen. In dit kader intensificeert de regering de inspanningen om een vlotte en autonome toegang tot het vastgoedpark van de Regie der Gebouwen voor personen met een handicap te waarborgen. Hiervoor werd binnen het federaal plan sociale cohesie werd bijkomend budget voorzien.³⁶

³⁶ 2028: 700.000 EUR

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>10. Opedreven inspanningen en actieplan om de toegankelijkheid van de federale overheidsgebouwen te garanderen voor personen met een handicap.</p> <p>a) Evaluatie van de toegankelijkheid van overheidsgebouwen op basis van gestandaardiseerde digitale formulieren, beginnend met 70 gebouwen in Brussel beheerd door de Regie der Gebouwen, en opmaak gestructureerd, gefaseerd actieplan, met prioriteit voor gebouwen die publiek ontvangen en rekening houdend met diverse vormen van handicaps.</p> <p>b) Integratie toegankelijkheidsgegevens in het unieke kadaster zodat noden en prioriteiten nauwkeurig bepaald kunnen worden en om het onthaal van personen met een handicap binnen het federale patrimonium te verbeteren.</p> <p>c) Toegankelijkheid zal systematisch geïntegreerd worden vanaf de ontwerpfase bij herinrichtings- of renovatiewerkzaamheden aan gebouwen, ongeacht of deze eigendom zijn van de federale staat of gehuurd worden.</p> <p>d) Opstellen van een gemeenschappelijke gids/protocol voor standaardbewegwijzering die in alle federale gebouwen kan worden toegepast.</p>	<p>Matz (trekker) Allen</p> <p>Matz</p> <p>Matz</p> <p>Matz</p>	<p>Regie der Gebouwen; Allen</p> <p>Regie der Gebouwen</p> <p>Regie der Gebouwen</p> <p>Regie der Gebouwen; Defensie</p> <p>Regie der Gebouwen</p>

<p>e) Alle federale overheden zorgen voor toegankelijke signalisatie in hun gebouwen, op basis van het door de Regie der Gebouwen opgestelde richtlijnen.</p>	Allen	Allen
<p>f) Alle federale overheden verzekeren dat info over de toegankelijkheid van hun overheidsgebouwen online beschikbaar is voor burgers.</p>	Allen	Allen
<p>g) Het verder uitvoeren van het actieplan om de erkenningscentra van de DG Personen met een handicap volledig toegankelijk te maken.</p>	Matz, Beenders	Regie der Gebouwen, FOD Sociale Zekerheid
<p>11. Skeyes zal een toegankelijkheids-onderzoek uitvoeren om in detail de verbeterpunten aan te duiden en hiermee aan de slag gaan. De focus zal liggen op de toegankelijkheid van de website en van de gebouwen in eigen beheer. De procedure voor de bestelling van dit toegankelijkheids-onderzoek wordt opgestart in de tweede helft van 2026 waarbij het resultaat in 2027 mag verwacht worden.</p>	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer

Toegankelijkheid digitale overheidsdiensten

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>12. Voorzien in toegankelijke digitale overheidsdiensten en het recht op een niet-digitale alternatieven:</p>	Matz, Allen	Allen
<p>a) Een specifiek actieplan opstellen om de belangrijkste uitdagingen te identificeren voor de legislatuur wat betreft toegankelijke digitale diensten met</p>	Matz	FOD Beleid en Ondersteuning

aandacht voor de specifieke noden van personen met een handicap.		
b) Toezien op de naleving van het recht op een niet-digitaal alternatief voor elke administratieve handeling.	Matz	FOD Beleid en Ondersteuning
c) Digitale inclusie verzekeren door bij de ontwikkeling van een nieuw product personen met een handicap systematisch bij elke ontwerpfase te betrekken en dit product te laten testen.	Allen	Allen
d) Verzekeren van uniformiteit in toegankelijkheid bij de ontwikkeling van mobiele applicaties en AI-chatbots . FOD BOSA tekent een strategie en aanpak uit, met bijzondere aandacht voor het verzekeren van de toegang voor iedereen en het recht voor dienstverlening via persoonlijk contact, o.a. via het opleidingsaanbod van FOD BOSA, het promoten van het charter voor het gebruik van AI binnen de openbare diensten en het bewustmaken rond de AI ACT.	Matz	FOD Beleid en Ondersteuning
e) Voorzien van een kaderovereenkomst voor de administraties inzake digitale toegankelijkheid.	Matz	FOD Beleid en Ondersteuning
f) Zorgen dat alle publieke websites en applicaties voldoen aan de normen verbonden aan de Web Accessibility Directive , bij nieuwe ontwikkelingen en een inhaalbeweging verzekeren voor bestaande websites	Matz (trekker), Allen	FOD Beleid en Ondersteuning; Allen

Zie ook hoofdstuk 3.2. "Mobiliteit" voor de maatregelen toegankelijkheid openbaar vervoer, en hoofdstuk 1.1. "Hervormingsfederalisme en democratische vernieuwing" voor de maatregelen inzake toegankelijkheid van het kiesproces.

1.3. Inclusieve dienstverlening

Context en de uitdagingen in België

Overheden dienen in hun dienstverlening rekening te houden met de specifieke noden van personen met een handicap.³⁷ Om de toegang van personen met een handicap tot de federale overheid te waarborgen is dus een **inclusieve publieke dienstverlening** vereist. Personen met een handicap botsen vandaag nog op diverse drempels bij het gebruik van overheidsdiensten. Informatie is niet altijd begrijpelijk, formulieren en procedures zijn te complex, en redelijke aanpassingen worden niet altijd aangeboden of correct toegepast.

De **digitalisering** van publieke dienstverlening biedt hierbij zowel opportuniteiten als hindernissen voor personen met een handicap, aangezien het een bevolkingsgroep is die meer dan gemiddeld getroffen wordt door de digitale kloof.³⁸ Het federaal regeerakkoord voorziet dat elke overheidsdienst moet zorgen dat tegen 2030 alle transacties en interacties met de burgers en bedrijven ook digitaal kunnen verlopen. Een niet-digitale oplossing is steeds gegarandeerd zodat toegang tot de overheid voor minder digitaal vaardige burgers verzekerd blijft.

Artificiële intelligentie (AI) kan een rol spelen in het verbeteren van de toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van diensten, op voorwaarde dat ze zorgvuldig worden ontwikkeld en toegepast op een manier die inclusief, transparant en ethisch verantwoord en in overeenstemming met de mensenrechten is.³⁹ De federale *AI4Belgium*-strategie benadrukt het belang van duidelijke waarborgen rond non-discriminatie, transparantie en menselijke tussenkomst.⁴⁰ Op Europees niveau ligt dit vast in de AI Act, die een transparante en betrouwbare regulering van AI vereist.⁴¹

De toegankelijkheid van federale gebouwen wordt besproken in hoofdstuk 1.2. "Toegankelijkheid en universeel ontwerp".

³⁷ O.m. artikelen 4, 9, 19, 21 VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

³⁸ Koning Boudewijnstichting, Barometer Digitale Inclusie (2024), p. 20; https://media.kbs-frb.be/nl/media/11918/Barometer%20Digitale%20Inclusie%202024_Publicatie

³⁹ Background note COSP18: "Leaving no one behind: using artificial intelligence as a tool for supporting inclusivity to strengthen the participation of persons with disabilities": <https://docs.un.org/en/CRPD/CSP/2025/2>

⁴⁰ AI in de overheidssector (AI4GOV): <https://bosa.belgium.be/nl/AI4Belgium/AI4GOV>

⁴¹ Artificial Intelligence Act: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/artificial-intelligence/>

Acties voor deze legislatuur

Inclusieve dienstverlening

Het regeerakkoord voorziet dat de toegang tot de overheid wordt zoveel als mogelijk uniform gemaakt, met minder afzonderlijke websites, doorverwijzingen, betere toegang tot informatie, en een eenvoudig en duidelijk taalgebruik op basis van de *Easy-to-read* methode (makkelijk te lezen en te begrijpen). Er is heden geen plan met gemeenschappelijke aanpak voor de modernisering van de dienstverlening van de overheid voorzien, waarbinnen de handicap dimensie zou kunnen worden opgenomen. De realisatie van onderstaande maatregelen vindt dan ook plaats per administratie, met verschillen in prioriteiten en timing.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
13. Duidelijke en klare taal in contact met de burger op basis van de <i>Easy-to-read</i> methode: federale overheidsdiensten zorgen voor een communicatie die voor iedereen begrijpelijk is voor goed bestuur en in de strijd tegen non take-up .	Matz (trekker), Beenders	Allen
a) Ontwikkelen van een federale gids “inclusieve communicatie” ⁴² die richtlijnen bevat voor het gebruik van begrijpelijke, duidelijke en inclusieve taal (<i>Easy-to-read</i> methode) in overheidscommunicaties.	Matz (trekker), Beenders	FOD Beleid en Ondersteuning; FOD Sociale Zekerheid
b) Alle federale overheidsdiensten doen een analyse van de eigen standaardcommunicatie met burgers (zoals brieven, formulieren en digitale informatie) en ondernemen acties om de richtlijnen uit de gids na te leven.	Allen	Allen
c) Elke federale overheidsdienst zorgt ervoor dat communicatiemedewerkers en -	Allen	Allen

⁴² Er bestaan nog geen overkoepelende richtlijnen voor het gebruik van vereenvoudigde taal binnen de federale overheid (eindrapport federaal actieplan handicap 2021-2024 p. 23 en advies 2024/08 NHRPH).

<p>medewerkers worden opgeleid in “duidelijke en klare taal” en ziet erop toe dat de principes van de gids <i>“Inclusieve communicatie”</i> consequent worden toegepast.</p>		
<p>14. Toegankelijke communicatieformaten voor personen met een handicap: federale overheidsdiensten zorgen ervoor dat informatie beschikbaar is in toegankelijke formaten.</p> <p>a) Voorzien in een wettelijk kader of richtlijnen dat overheidsdiensten die algemene openbare diensten leveren, verplicht informatie aanbieden in toegankelijke formaten zoals <i>Easy-to-read</i>, klare taal, ondertiteling, gebarentaal, braille, audiobeschrijving en tactiele, augmentatieve en alternatieve communicatiemiddelen.</p> <p>b) Opstellen van geharmoniseerde richtlijnen voor het gebruik voor gebarentolken, inclusief voor inzet (bv. focus momenten met brede impact of urgente informatie).</p> <p>c) Onderzoeken hoe de federale overheidsdiensten kunnen helpen bij het tekort aan tolken (bv. aantrekkelijker maken attest doventolken voor federale ambtenaren, prioritering van live tolken voor belangrijke persconferenties...).</p>	<p>Allen</p> <p>Matz (trekker), Beenders</p> <p>Matz (trekker), Beenders</p> <p>Matz (trekker), Beenders</p>	<p>Allen</p> <p>FOD Beleid en Ondersteuning; Allen</p> <p>FOD Beleid en Ondersteuning; Allen</p> <p>FOD Beleid en Ondersteuning; Allen</p>
<p>15. Harmonisering van de verminderingstarieven voorzien in de regelgeving voor de toegang tot de federale wetenschappelijke instellingen die toegankelijk zijn voor het publiek (federale musea, KBR, Planetarium), het</p>	<p>Matz</p>	<p>POD Wetenschapsbeleid</p>

zijn/worden van EDC-partner en de promotie van de kaart door al deze instellingen.		
16. Versterken van de toegang en de inclusie van personen met een handicap tot de federale culturele instellingen , nl. BOZAR, het Nationaal Orkest van België, en de Koninklijke Muntchouwburg.	Jambon	

Zie ook hoofdstuk 1.2. "Toegankelijkheid" voor de maatregelen inzake de toegankelijkheid van overheidsgebouwen en toegankelijkheid digitale diensten van de overheid.

2. Tewerkstelling

2.1. Toegang tot de arbeidsmarkt voor personen met een handicap

Context en de uitdagingen in België

Veel personen met een handicap willen aan de slag op de arbeidsmarkt. Toegang tot werk is niet enkel belangrijk in de strijd tegen armoede, het bevordert ook de autonomie en inclusie in de samenleving. Het VN-Verdrag⁴³ waarborgt het **recht op werk** van personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen.

Toch vormt de tewerkstelling van personen met een handicap een structurele uitdaging in ons land. De tewerkstellingsgraad van personen met een handicap in België is een magere 45% tegenover een tewerkstellingsgraad van 78% van personen zonder handicap.⁴⁴ Dit verschil, de tewerkstellingskloof, ligt een stuk hoger dan in onze buurlanden, en is één van de hogere tewerkstellingskloven in de Europese Unie.⁴⁵ De tewerkstellingskloof is niet nieuw maar blijft structureel hoog en is de laatste decennia erg hardnekkig gebleken, ondanks gevoerde inspanningen.

In haar aanbevelingen vraagt het VN-Comité⁴⁶ dan ook aan ons land om de werkgelegenheidskansen te bevorderen en maatregelen te nemen om de arbeidsparticipatie van personen met een handicap, met inbegrip van vrouwen met een handicap, in zowel de openbare als privésector te verhogen. Ook vragen ze om personen met een handicap beter te ondersteunen bij het zoeken en verkrijgen van werk, behouden van werk en bij terugkeer naar de werkvloer. Bijkomende aandachtspunten van het VN-Comité zijn transities naar tewerkstelling in de reguliere arbeidsmarkt en effectieve implementatie van de antidiscriminatiewetgeving.

Personen met een handicap ervaren verschillende drempels voor participatie op arbeidsmarkt: vooroordelen en **discriminatie**, inclusief het gebrek aan redelijke aanpassingen op de werkplek, ontoegankelijke gebouwen en software, en andere indirecte barrières zoals toegang tot onderwijs en ontoegankelijk openbaar vervoer en openbare ruimtes. Vrouwen met een handicap ervaren bijkomende drempels en werken

⁴³ Art. 27 van het VN-Verdrag en algemene commentaar nr. 8 over het recht van personen met een handicap op werk en werkgelegenheid.

⁴⁴ Statbel cijfers

⁴⁵ Eurostat - Disability employment gap by level of activity limitation (EU-SILC): https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_dlm200/default/table

⁴⁶ Slotopmerkingen 54 tot 57 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

bijvoorbeeld vaker deeltijds dan mannen met een handicap⁴⁷. De verantwoordelijkheid voor deze verschillende aspecten is verdeeld over verschillende bestuursniveaus en, binnen deze niveaus, over verschillende diensten.

Ook het **design van sociale bescherming** kan een significante impact hebben op de toegang tot de arbeidsmarkt. Het VN Comité voor de rechten van personen met een handicap wees erop dat het recht op werk en werkgelegenheid de plicht omvat om “maatregelen te nemen om in wetten, beleid en programma’s belemmeringen weg te nemen die een handicap associëren met het “onvermogen om te werken”⁴⁸.

Acties voor deze legislatuur

(Re-)integratie op de arbeidsmarkt

De re-integratie van langdurig zieken vormt een prioriteit voor de federale regering. In het kader van het terug naar werk beleid zal daarom verder ingezet worden op de begeleiding naar werk en het wegwerken van hindernissen binnen de sociale bescherming en het interfederaal institutioneel landschap. Ook binnen de tegemoetkomingen voor personen met een handicap zullen hiervoor acties genomen worden, die verder bouwen op de ervaringen binnen de invaliditeit.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
17. Verdere versterking Terug-Naar-Werk beleid met een sneller contact, voorkomen van instroom via vroegtijdige detectie en preventie (o.a. arbeidsparticipatietoeslag om volledige uitval te vermijden), versterken van medische opvolging en jaarlijkse herbeoordeling en het versnellen van re-integratie en responsabilisering van alle betrokkenen (werknemers, zelfstandigen, artsen, ziekenfondsen, werkgevers en arbeidsbemiddelingsdiensten).	Vandenbroucke	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering; FOD Sociale Zekerheid
18. Het recht op redelijke aanpassingen versterken bij Terug-Naar-Werk trajecten van	Vandenbroucke	FOD Sociale Zekerheid

⁴⁷ Zie: <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/personen-met-een-handicap-langdurig-gezondheidsprobleem-hebben-minder-autonomie-job>

⁴⁸ Comité voor de rechten van personen met een handicap, Algemene commentaar nr. 8 (2022) over het recht van personen met een handicap op werk en werkgelegenheid, CRPD/C/GC/8, §57

langdurig zieke werknemers, via bijvoorbeeld de <i>fit-note</i> en het inzetten op arbeidspotentieel aan de hand van een ICF-model.		
19. Onderzoeken hoe het Terug-Naar-Werk beleid en instrumenten ingezet kunnen worden voor een betere begeleiding naar werk voor IVT-gerechtigden . Binnen de DG Personen met een handicap extra begeleiding tijdens de zoektocht naar werk voorzien.	Beenders (trekker), Vandenbroucke	FOD Sociale Zekerheid
20. Hervorming van de IVT naar een getrappt systeem , i.h.k.v. de hervorming van de wet 1987, voor eenvoudige, voorspelbare en flexibele combinaties van tegemoetkomingen en inkomen uit arbeid.	Beenders	FOD Sociale Zekerheid;
21. Herziening van de vrijstellingsgrenzen voor vervangingsinkomens (ziekte-, werkloosheidsuitkering) bij de berekening van de IT , zodat een periode van tewerkstelling minder snel kan leiden tot een verlies van de IT indien men uitvalt door ziekte of werkloosheid.	Beenders	FOD Sociale Zekerheid
22. De resterende arbeidsrechtelijke drempels voor de tewerkstelling van personen met een handicap in kaart brengen en identificeren hoe deze weggewerkt kunnen worden.	Clarival	FOD Werkgelegenheid , Arbeid en Sociaal Overleg

Inclusieve arbeidsmarkt

De sociale partners en individuele werkgevers spelen de centrale rol in het bouwen van een inclusieve arbeidsmarkt, met respect voor het wettelijke kader inzake non-discriminatie en redelijke aanpassingen. De federale regering zal stappen zetten om de bestaande ondersteuningsmaatregelen over de bevoegdheidsniveaus heen beter op elkaar af te stemmen en werkgevers hierover te informeren. De arbeidsinspectie zal haar instrumenten gericht inzetten voor het opsporen van discriminatie op grond van

handicap. Bijkomend worden er ook middelen vrijgemaakt voor tewerkstelling in de sociale economie.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>23. Interfederale samenwerking om bestaande maatregelen ter ondersteuning van de tewerkstelling van personen met een handicap op elkaar af te stemmen en een interfederaal plan met transversale aanpak die alle vormen van werk omvat (o.a. zelfstandigen, werknemers, ambtenaren) en rekening houdt met het Europees Semester en de inspanningen om de <i>disability employment gap</i> te verkleinen.</p>	<p>Clarival, Beenders, Simonet</p>	<p>FOD Werkgelegenheid , Arbeid en Sociaal Overleg; FOD Sociale Zekerheid; FOD Economie</p>
<p>24. Sociaal overleg over het thema tewerkstelling van personen met een handicap organiseren.</p>	<p>Beenders (trekker), Clarival, Vandenbroucke</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid; FOD Werkgelegenheid , Arbeid en Sociaal Overleg</p>
<p>25. Werkgevers en sociale partners informeren over het aanwerven van personen met een handicap en sensibiliseren rond opportuniteiten en verplichtingen voor werkgevers, het recht op redelijke aanpassingen en bestaande ondersteuningsmaatregelen.</p>	<p>Clarival, Beenders</p>	<p>FOD Werkgelegenheid , Arbeid en Sociaal Overleg; FOD Sociale Zekerheid</p>
<p>26. Versterken van de arbeidsinspectie in de bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt door het bestaande instrumenten actiever en gericht in te zetten, o.a. voor het opsporen van discriminatie op grond van handicap.</p>	<p>Clarival, Beenders</p>	<p>FOD Werkgelegenheid , Arbeid en Sociaal Overleg</p>
<p>27. Bijkomende middelen voor de sociale economie in het kader van de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd, voor het</p>	<p>Vandenbroucke (trekker), Clarival</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid</p>

bevorderen van tewerkstelling van personen met een (geïndiceerde) arbeidshandicap.		
--	--	--

Ondernemerschap

De regering streeft naar het wegnemen van hindernissen voor (toekomstige) ondernemers en wenst zelfstandigen een adequate sociale bescherming te verzekeren. In 2023 werd het statuut voor zelfstandige in bijberoep toegankelijk gemaakt voor personen met een handicap met een IVT/IT.⁴⁹ De impact van deze hervorming wordt geëvalueerd waarna opvolgingsmaatregelen zullen worden voorgesteld.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
28. De impact en doeltreffendheid evalueren van het koninklijk besluit van 28 juni 2023, door een gestructureerde datamonitoring op te zetten over het gebruik van het statuut van zelfstandige in bijberoep door personen met een handicap, en vervolgens een evaluatie uit te voeren die opvolgingsmaatregelen identificeert (bv onderzoek naar mogelijkheid gunstige sociale bijdragenstatuten).	Simonet, Beenders	FOD Sociale Zekerheid; Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering; Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
29. Ondersteunen van projecten die ondernemerschap bij personen met een handicap aanmoedigen, stimuleren en de doelgroep hierover informeren.	Simonet	FOD Economie; FOD Sociale Zekerheid
30. Het bestaande beleid inzake preventie uitbreiden door een kader te creëren dat elke ondernemer toelaat om op een duurzame en evenwichtige manier te werken. Dit kader maakt het mogelijk om, dankzij financiering, op alle	Simonet	FOD Sociale Zekerheid; Rijksinstituut voor Ziekte- en

⁴⁹ Koninklijk besluit van 28 juni 2023 tot wijziging van het artikel 37 van het koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen:
<https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/bsluit/2023/06/28/2023203505/justel>

niveaus van preventie (primair, secundair en tertiair) ondersteuning te krijgen voor externe diensten zoals coaching, psychologische begeleiding, opleidingen en ergonomische verbeteringen.		Invaliditeitsverzekering
31. Een stelsel van gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen , om volledige arbeidsongeschiktheid te voorkomen.	Simonet	FOD Sociale Zekerheid

2.2. Publieke tewerkstelling van personen met een handicap

Context en de uitdagingen in België

De overheid heeft als werkgever een voorbeeldrol te vervullen. Niettemin wordt het **streefcijfer van 3%** tewerkstelling van personen met een handicap⁵⁰ al sinds de invoering ervan in 2010 niet gehaald volgens de jaarlijkse evaluatierapporten van de Commissie voor de Inclusie van Personen met een Handicap (CIPH). In 2024 waren er gemiddeld 1,36% medewerkers en medewerksters met een handicap tewerkgesteld in het federaal openbaar ambt.⁵¹ Bijkomende en voortdurende inspanningen blijven nodig om het wettelijke quotum te halen en inclusie van personen met een handicap op de werkvloer te verbeteren.

Acties voor deze legislatuur

Behalen 3% quotum voor de tewerkstelling van personen met een handicap

De federale regering besloot eind 2025 om een sanctieregime in te voeren voor federale overheidsdiensten die gedurende twee opeenvolgende jaren het richtcijfer van 3% niet halen. Zij zullen vanaf januari 2028 verplicht een kredietreserve moeten voorzien in hun jaarlijkse beschikbare budgettaire marge die overeenstemt met het percentage voltijdse equivalenten dat ontbreekt om de doelstelling van 3% te bereiken.

Verder zal de monitoring van het streefcijfer versterkt worden door een geautomatiseerde dataverzameling op basis van authentieke databronnen via het datawarehouse van de KSZ. Dit zal meer betrouwbare cijfers opleveren dan de actuele zelfrapportage door administraties zodat de 3 %-norm en publieke tewerkstellingsbeleid correct opgevolgd kunnen worden.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
32. Bevorderen van tewerkstelling van personen met een handicap en een inclusieve werkomgeving binnen de federale overheid:	Matz, Beenders, Allen	FOD Beleid en Ondersteuning; FOD Sociale Zekerheid; Allen
a) Alle federale diensten stellen zichzelf als doelstelling het richtcijfer van 3% te behalen	Allen	Allen

⁵⁰ Koninklijk besluit van 6 oktober 2005:

<https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/bsluit/2005/10/06/2005002116/justel>

⁵¹ Evaluatieverslag CIPH 2024 - Commissie voor de Inclusie van Personen met een Handicap (CIPH):

https://bosa.belgium.be/sites/default/files/content/documents/Verslag_CIPH_2024_NL.pdf

<p>tegen 1 januari 2028. Ze stellen een actieplan op om het richtcijfer van 3% personen met een handicap te behalen.</p>		
<p>b) De FOD BOSA ondersteunt de administraties die de 3% niet halen door het delen van goede praktijken en de aanbevelingen van de CIPH.</p>	Matz	FOD Beleid en Ondersteuning
<p>c) De FOD BOSA organiseert opleidingen om een inclusieve organisatiecultuur te bevorderen.</p>	Matz	FOD Beleid en Ondersteuning
<p>d) Elke administratie organiseert minstens 1 voorbehouden selectie voor personen met een handicap. De organisatie van deze selecties wordt gepromoot door de FOD BOSA en CIPH via workshops voor selectieverantwoordelijken maar ook via het college van voorzitters en netwerk van de directeurs en directrices P&O.</p>	Matz, Beenders	Allen
<p>e) Bevorderen van inclusieve loopbaan en acties om een inclusieve organisatiecultuur en diversiteitsbeleid (verder) uit te bouwen (HR-beleid op maat, begeleiding, interne communicaties, workshops, sensibilisering) en uit te stralen. Acties afstemmen en opvolgen via het netwerk van de P&O directeurs en directrices.</p>	Allen	Allen
<p>33. Uitrollen van een geautomatiseerde monitoring van de 3% tewerkstelling van personen met een handicap binnen de federale overheid op basis van authentieke databronnen (via het datawarehouse van de KSZ) voor een verbeterde en efficiëntere monitoring van de 3%.</p>	Matz (trekker), Beenders	FOD Beleid en Ondersteuning; Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid; FOD Sociale Zekerheid

<p>34. De Federale Politie bevordert de tewerkstelling van personen met een handicap door deel te nemen aan de monitoring van de 3%-norm voor Calog-functies, de ontwikkeling en uitvoering van haar eerste globale diversiteits- en inclusieplan in samenwerking met Actiris en Unia, en door het versterken en verduidelijken van het beleid inzake redelijke aanpassingen.</p>	<p>Quintin</p>	<p>Federale politie</p>
--	----------------	-------------------------

Bevorderen van het recht op redelijke aanpassingen

Het weigeren van redelijke aanpassingen aan een persoon met een handicap is een vorm van discriminatie, tenzij de gevraagde aanpassingen een onevenredige belasting betekenen. Het aanbieden hiervan kan in sommige gevallen specifieke expertise vereisen. Om de federale administraties te begeleiden bij de toekenning van redelijke aanpassingen zal de federale regering een expertisecentrum inrichten, dat zal optreden als centraal kenniscentrum voor redelijke aanpassingen voor de federale overheid. De bestaande ondersteuningsmaatregelen zullen door dit centrum worden bijgehouden en gecoördineerd. Het centrum zal ook begeleiding geven aan de administraties en personen met een handicap en waken over de uitvoering van de maatregelen.

De uitdagingen op het vlak van redelijke aanpassingen – dat werknemers niet altijd weten waar ze recht op hebben en werkgevers niet goed weten wat moet, kan en bij wie ze terecht kunnen – zijn weliswaar niet beperkt tot de publieke sector. De informatie van het kenniscentrum zal dan ook zoveel mogelijk publiek beschikbaar gesteld worden, zodat het breder ingezet en gebruikt kan worden.

Voor maatregelen op het vlak van het wetgevend kader voor redelijke aanpassingen, zie hoofdstuk 6.3 Gelijke kansen en non-discriminatie.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>35. Het recht op redelijke aanpassingen bevorderen en beter bekend maken:</p> <p>a) Er wordt een expertisecentrum redelijke aanpassingen opgericht binnen de FOD BOSA. Dit kadert in het goedgekeurde plan sociale cohesie.</p>	<p>Matz, Beenders, Allen</p> <p>Matz</p>	<p>Allen</p> <p>FOD Beleid en Ondersteuning</p>

<p>b) Er wordt een structurele samenwerking opgezet tussen federale overheidsdiensten voor de aankoop van materiaal voor arbeidspostaanpassingen.</p>	<p>Matz</p>	<p>FOD Beleid en Ondersteuning</p>
<p>c) Alle overheden overheidsadministraties bepalen een interne procedure voor de intake van personen met een handicap en de aanvraag voor redelijke aanpassingen, met betrokkenheid van de persoon met een handicap.</p>	<p>Matz, Allen</p>	<p>FOD Beleid en Ondersteuning; Allen</p>
<p>d) De verschillende interne stakeholders betrokken bij een aanvraag voor redelijke aanpassingen (o.a. HR-medewerkers en medewerksters, leidinggevenden, preventieadviseurs, arbeidsarts etc.) worden verplicht de eDiv opleiding van Unia te volgen.</p>	<p>Matz</p>	<p>Allen</p>

3. Welvaart veilig stellen voor personen met een handicap

3.1. Economie, koopkracht en consumentenbescherming

Context en de uitdagingen in België

De Belgische economie wordt geconfronteerd met grote uitdagingen, waaronder geopolitieke spanningen, technologische ontwikkelingen en de klimaatuitdagingen. De federale regering neemt zich daarom voor om ons economisch model aan te passen om de **veerkracht van onze economie** te versterken en onze strategische autonomie te ontwikkelen, met respect voor onze sociale bescherming. Een fiscale hervorming moet de concurrentiekracht van onze economie vergroten en samen met een reeks niet-fiscale ingrepen de **koopkracht** versterken. De prioriteit ligt hiervoor bij werknemers met een bescheiden loon, om zo de sociale ongelijkheid te verkleinen. Er bestaan vandaag diverse fiscale maatregelen om personen met een handicap of hun familie financieel te ondersteunen. Het gaat onder meer om verminderde inkomensbelasting en onroerende voorheffing, en een belastingvoordeel bij aankoop van een voertuig. Het recht hierop is onderworpen aan specifieke criteria die verschillen per fiscaal voordeel.

Ook het bevorderen van de concurrentie en een effectieve **consumentenbescherming** kunnen bijdragen tot de koopkracht. Veel personen met een handicap zijn, als consument, relatief kwetsbaarder, gezien de hogere nood aan nabijheid van diensten, ontoegankelijkheid van een deel van het aanbod van producten en diensten, en de gemiddeld grotere digitale kloof. Rekening houden met consumenten in al hun diversiteit, en hun corresponderende noden, is een daarom een belangrijke stap in de totstandbrenging van een inclusieve maatschappij.

Een bijzondere uitdaging in dit domein is het verzekeren van **toegang tot bankdiensten**. Personen met een handicap kunnen in het bijzonder een negatieve impact ervaren door het verdwijnen van dienstverlening in persoon, minder nabijheid, of ontoegankelijkheid van producten, gebouwen en diensten. Dit kan het recht op zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij ondermijnen.⁵²

⁵² Art. 19 UNCRPD

Acties voor deze legislatuur

Economie en consumentenbescherming

Het federaal regeerakkoord bevestigt dat de bescherming van consumenten een centrale plaats inneemt in het economisch beleid. Er wordt ingezet op transparantie, brede informatiecampagnes en specifieke aandacht voor de manier waarop kwetsbare doelgroepen bereikt kunnen worden. Ook wordt er ingezet op de toegankelijkheid van producten en diensten en de toegang tot begrijpelijke en toegankelijke informatie.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
36. Betrekken van (organisaties van) personen met een handicap bij het uitwerken van sensibiliseringscampagnes rond fraude en consumentenvoorlichting (zoals 'Stop Bedrog', 'Durf vergelijken'), zodat de thema's en communicatie afgestemd zijn op personen met een handicap.	Beenders	FOD Economie
37. De EDC verder promoten bij dienstverleners en gebruikers . De EU-richtlijnen tijdig omzetten en bij de invoering van de nieuwe EDC-kaart, samen met de deelentiteiten, een brede communicatie-campagne voeren rond de nieuwe wetgeving en de EDC te promoten bij zowel dienstverleners als gebruikers, via de IMC Handicap.	Beenders (trekker), Clarival	FOD Sociale Zekerheid; FOD Economie
38. Versterken van de verplichtingen voor organisatoren van nationale en internationale voetbalwedstrijden (inclusief waarbij minstens één ploeg uit de derde nationale afdeling betrokken is) om toegankelijke, veilige en inclusieve infrastructuur te garanderen voor personen met beperkte mobiliteit of specifieke behoeften.	Quintin	FOD Binnenlandse Zaken

<p>39. In overleg met en op voorstel van het Kenniscentrum voor Gezondheidszorg (KCE) en na advies van het Opvolgingsbureau voor tarifiering worden nieuwe aandoeningen opgenomen in het referentierooster.</p>	<p>Clarival (lead), Beenders, Vandenbroucke</p>	<p>FOD Economie; FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu</p>
--	---	--

Zie ook hoofdstuk 1.2. “Toegankelijkheid en universeel ontwerp” voor de maatregelen inzake toegankelijkheid.

Toegang tot bankdiensten

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>40. Invoeren van een actieplan over de toegang tot geldautomaten, op basis van een evaluatie van het huidige protocolakkoord, met aandacht voor het aantal bankautomaten, hun spreiding en de toegankelijkheid. In dit kader, het protocol betreffende de “Universele Bankdienst” dat toelaat om manuele transacties uit te voeren, zodat personen die minder digitaal vaardig zijn ten volle hun bankwezen kunnen beheren wordt ook besproken.</p>	<p>Clarival (trekker), Jambon, Beenders</p>	<p>FOD Economie</p>

Zie ook hoofdstuk 1.2. “Toegankelijkheid en universeel ontwerp” voor de maatregelen inzake toegankelijkheid.

Energiecontracten en -leveranciers

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>41. Een effectieve toegang tot energiediensten garanderen door de vereiste voor energieleveranciers in te voeren om toegankelijk te zijn via meerdere kanalen (minimum een toegankelijk fysiek contactpunt,</p>	<p>Bihet</p>	<p>FOD Economie</p>

<p>contactgegevens en openingstijden op contracten factuurdocumenten, minimale traceerbaarheid van klantencommunicatie, met garanties voor gegevensbescherming).</p>		
<p>42. Ervoor zorgen dat energie-informatie voor iedereen begrijpelijk, vergelijkbaar, transparant en toegankelijk is, door energieleveranciers te verplichten:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Energiefacturen te standaardiseren tot <i>Easy-to-read</i> versies; b) Digitaal toegankelijk informatiemateriaal aan te bieden (o.a. met compatibiliteit met schermlezers); c) Standaardcontract aan te bieden (zonder aanvullende diensten). 	<p>Bihet</p>	<p>FOD Economie</p>

3.2. Mobiliteit

Context en de uitdagingen in België

Zoals vermeld in het regeerakkoord zetten we verder in op het verbeteren van de toegankelijkheid van het openbaar vervoer door iedereen en de toegankelijkheid van de infrastructuur (stations, perrons, voertuigen). Hierbij geven wij bij de uitvoering voorrang aan de grote stations, die het grootste aantal mensen met beperkte mobiliteit of met een handicap bereiken. Een goede samenwerking met de belanghebbenden is dan ook essentieel om de belemmeringen voor een volledige deelname in de samenleving weg te nemen.

Deze algemene uitdagingen komen voor personen met een handicap boven op de hindernissen die ze reeds ondervinden bij de realisatie van hun recht op persoonlijke mobiliteit, waaronder problemen met toegankelijkheid, nood aan assistentie, of beperkte beschikbaarheid van openbaar vervoer voor een doelgroep die soms geen alternatieven heeft. Het is hier van belang om te benadrukken dat assistentie en toegankelijkheid geen volwaardig alternatief voor elkaar zijn, maar elk hun eigen rol te spelen hebben in de realisatie van het recht op persoonlijke mobiliteit.

Het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap vereist dat verdragstaten de nodige maatregelen nemen om de **persoonlijke mobiliteit** van personen met de grootste mogelijke zelfstandigheid te bevorderen.⁵³ Verder dient vervoer ook **toegankelijk** gemaakt te worden doormiddel van minimumnormen en standaarden in het ontwerp van de vervoersmiddelen, hun bebouwde omgeving, en de dienstverlening.⁵⁴ Het gaat hierbij zowel op openbaar vervoer, als wegen, de openbare ruimte en andere voorzieningen.

Het is binnen de context van mobiliteit ook nuttig om een onderscheid te maken tussen de begrippen personen met beperkte mobiliteit (PBM) en personen met een handicap. Persoon met beperkte mobiliteit is een concept binnen de passagiersrechten dat verwijst naar reizigers met tijdelijke of permanente moeilijkheden bij verplaatsingen, terwijl handicap een bredere sociale definitie⁵⁵ heeft die zowel langdurigheid van de beperking vereist, als ook andere functionele beperkingen omvat.

⁵³ Art. 20 UNCRPD

⁵⁴ Art. 9 UNCRPD

⁵⁵ Zie supra, "Wat is een handicap?"

In haar slotbeschouwingen⁵⁶ beveelt het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap ons land aan de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap te betrekken bij een de uitbouw van een mobiliteitsbeleid dat voldoet aan de behoeften van personen met een handicap, alsook om een planning met duidelijke tijdschema's, bevoegdheden, budgetten en controlemechanismen opstelt om het openbaar vervoer toegankelijk te maken. Het VN-Comité vraagt verder een wettelijke garantie voor autonome toegankelijkheid van trein- en busdiensten en reizen over zee, binnen het toepassingsgebied van de relevante EU Verordeningen.⁵⁷

Acties voor deze legislatuur

Treinvervoer

In het openbaredienstcontract 2023-2032 met de NMBS en het performantiecontract 2023-2032 met Infrabel werden vorige legislatuur een autonoom masterplan toegankelijkheid goedgekeurd. Naast de uitvoering van deze maatregelen zal de federale regering initiatieven nemen om een langetermijnplanning en -visie uit te werken voor de toegankelijkheid van het spoornetwerk.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
43. In de tussentijdse evaluatie van het openbare dienstcontract (NMBS) en het performantiecontract (Infrabel) in 2028 zal toegankelijkheid expliciet worden opgenomen als afzonderlijk focuspunt in het evaluatierapport (periode 2027-2028).	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer
44. Tegen midden 2028 wordt het Nationaal Uitvoeringsplan Toegankelijkheid (NIP) via het Platform Toegankelijkheid in het	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer

⁵⁶ Slotopmerkingen 18-19 en 40-41 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

⁵⁷ Verordening (EU) 2021/782 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2021 betreffende de rechten en verplichtingen van treinreizigers (herschikking); Verordening (EU) nr. 181/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 betreffende de rechten van autobus- en touringcarpassagiers en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004; en Verordening (EU) nr. 1177/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 betreffende de rechten van passagiers die over zee of binnenwateren reizen en houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004.

Spoorverkeer geactualiseerd met prioriteiten tot 2040.		
45. Een langetermijnvisie voor 2040 inzake toegankelijkheid uitwerken in samenwerking met de NMBS en Infrabel, om een langetermijnambitie te kunnen vaststellen op het gebied van infrastructuur (stations, perrons, enz.) en assistentie.	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer
46. Tegen ten laatste eind 2025 stelt de FOD Mobiliteit en Vervoer, in overeenkomst met NMBS, Infrabel en de betrokken stakeholders, een Huishoudelijk Reglement vast voor het Platform Toegankelijkheid in het Spoorverkeer , dat de werking en samenstelling structureel verankert. Er zal ook worden samengewerkt met de IMC Handicap.	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer
47. Ontwikkeling van toegankelijke reizigers-informatie zowel op het vlak van inhoud, als van lay-out, materiaal en technologie. Personen met een beperkte mobiliteit of met een beperking maken deel uit van de focusgroepen waarbinnen deze verbeteringen worden getest.	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer
48. Uitbreiding van de stations met assistentie aan personen met beperkte mobiliteit. NMBS tracht de reservatietermijnen zoveel mogelijk in te korten in zo veel mogelijk stations.	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer
49. Het personeel van de NMBS dat in contact staat met de klanten wordt opgeleid om adequaat in te spelen op de behoeften van personen met beperkte mobiliteit en personen met een handicap. Doorgaan met het opzetten van bewustmakingsacties rond het thema handicap.	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer

<p>50. Overeenkomstig artikel 57 van het openbaredienstcontract analyseert de NMBS de mogelijkheid om de <i>European Disability Card</i> (EDC) aan boord van treinen te aanvaarden, om personen met een handicap het reizen per trein te vergemakkelijken.</p>	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer
<p>51. Een SPOC Toegankelijkheid vaststellen bij Infrabel.</p>	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer
<p>52. Voorzien in het raadplegen van gespecialiseerde organisaties zoals de NHRPH in de dienstverlenings- en prestatiecontracten van de NMBS en Infrabel en voor de wijziging van de verkeerswetgeving die op 1 juni 2027 in werking zal treden.</p>	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer

Wegvervoer en verkeersveiligheid

De inrichting van de weg is hoofdzakelijk een gewestelijke bevoegdheid. Binnen de federale bevoegdheid zullen echter initiatieven genomen worden om het parkeren voor de houders van een parkeerkaart voor personen met een handicap te vergemakkelijken, en de toegankelijkheidsdimensie mee te nemen binnen het federaal fietsplan.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>53. Ontwikkelen van een toegankelijkheids-as in het kader van het federale plan ter bevordering van het fietsgebruik, Be Cyclist.</p>	Crucke	FOD Mobiliteit en Vervoer
<p>54. Bevorderen van oplossingen voor het digitale parkeerrecht van personen met een handicap, om onterechte beboeting te vermijden en het gebruik te verbeteren. Tijdige omzetting van de EU-richtlijn en uitrol nieuwe parkeerkaart.</p>	Beenders (trekker), Crucke	FOD Sociale Zekerheid; FOD Mobiliteit en Vervoer

<p>a) Uitrol van het handyPark project ondersteunen door de applicatie te promoten en steden en gemeenten aan te sporen om zich bij dit project aan te sluiten (o.a. via de IMC Mobiliteit);</p> <p>b) Op Europees niveau pleiten voor een digitaal parkeerrecht, compatibel met handyPark, bij de invoering van de nieuwe parkeerkaart.</p>		
--	--	--

3.3. Klimaat, leefmilieu en duurzame ontwikkeling

Context en de uitdagingen in België

We staan voor een wereldwijde klimaatuitdaging. De strijd tegen klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit vragen een mondiale aanpak. De federale regering streeft een transitie naar een klimaatneutrale maatschappij met een economisch duurzame groei na. Voorkomen is echter onvoldoende. Naast een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen dienen we ons ook voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering, waaronder de gevolgen van extreme weersomstandigheden.

Het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap beveelt ons land aan om een inclusieve strategie voor personen met een handicap te ontwikkelen voor noodsituaties op het gebied van klimaatverandering,⁵⁸ alsook om personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties te betrekken bij de totstandkoming van de internationale samenwerkingsovereenkomsten en -programma's ter de uitvoering van en het toezicht op de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Agenda 2030).⁵⁹

Acties voor deze legislatuur

De vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap zullen betrokken worden in de ontwikkeling van het federaal klimaat en milieubeleid. Bijzondere aandacht zal hierbij gaan naar de kwetsbaarheden van personen met een handicap door klimaatverandering.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
55. Zorgen voor een betere afstemming met de noden van personen met een handicap bij de ontwikkeling van het milieu- en klimaatbeleid door de NHRPH te raadplegen bij de uitwerking van relevant milieubeleid .	Crucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
56. Een studie uitvoeren om de sociale kwetsbaarheden , waaronder deze van	Crucke	FOD Volksgezondheid,

⁵⁸ Slotopmerking 22 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

⁵⁹ Slotopmerking 65 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

personen met een handicap, voor klimaatverandering beter te identificeren in samenwerking met relevante institutionele actoren (Statbel, Dienst voor bestrijding van armoede, onzekerheid en sociale uitsluiting, de NHRPH, enzovoort).		Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
57. De handicap dimensie integreren in studies naar de uitvoering van de SDG's en analyseren hoe het Federaal Actieplan Handicap bijdraagt aan de verwezenlijking van de Agenda 2030.	Crucke	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling

*De maatregelen inzake **noodplannen** zijn terug te vinden onder hoofdstuk 2.1 "Veiligheid".*

4. Behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming

4.1. Adequate en toegankelijke sociale bescherming

Context en de uitdagingen in België

Een sterke sociale bescherming behoort tot het DNA van onze samenleving. De sociale welvaarstaat staat echter onder druk door de vergrijzing van de bevolking en de stijgende kosten in de zorg. Hervormingen zijn bijgevolg nodig zodat onze sociale bescherming haar beschermende opdracht in het leven van de mensen kan blijven vervullen, en een stabilisator van de samenleving blijft bij crisis of grote schokken.

Het recht op sociale bescherming en behoorlijke levensstandaard zonder discriminatie op grond van handicap zit eveneens vervat in het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.⁶⁰ België beschikt in het algemeen over een doeltreffend systeem voor sociale bescherming. We maken hierbij een onderscheid tussen sociale zekerheid, en de sociale bijstand.

De verschillende sociale zekerheidstakken en de bijstandsregelingen⁶¹ hebben een significante impact op de levensstandaard van personen en zeker op die van personen met een handicap. Niettemin verhoogt het hebben van een handicap nog steeds in grote mate het **risico op armoede**. In 2024 leefden 29,9% van de personen met een handicap in armoede of sociale uitsluiting⁶² ten opzichte van 18,2% van de gehele bevolking. Dit betekent een lichte daling ten opzichte van de 33% in 2019. Echter dient opgemerkt te worden dat deze cijfers de sociale uitdaging onderschatten. De monetaire armoedegrens die gebruikt wordt om armoede in beeld te brengen, geeft immers geen goed beeld voor het armoederisico bij personen met een handicap. Personen met een handicap worden immers vaak geconfronteerd met significante extra kosten als gevolg van hun handicap.⁶³

⁶⁰ Art. 28 UNCRPD

⁶¹ Er moet benadrukt worden dat de groep personen met een handicap breder is dan deze die beroep doen op de sociale bijstandsregelingen voor personen met een handicap (Inkomensvervangende tegemoetkoming en Integratietegemoetkoming). Zo kan een persoon met een handicap gerechtigde zijn in de sociale zekerheidstakken voor invaliditeit of beroepsrisico's, of net geen beroep doen op een inkomensvervangende uitkering.

⁶² At risk of poverty or social exclusion (AROPE) naar handicap (langdurige beperkingen in gebruikelijke activiteiten), EU-SILC 2024. Eurostat:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_dpe010/default/table?lang=en

⁶³ Het gaat o.m. om bovengemiddelde medische kosten, dure hulpmiddelen en/of aanpassingen, maar evengoed om de nood aan professionele niet-medische hulp. Zie bv. B. Vermeulen, M. Van der Niet, E. Demaerschalk et al, Handilab: De effectiviteit van de inkomensvervangende en integratietegemoetkomingen, september 2012, p. 144.

Het stelsel van **tegemoetkomingen aan personen met een handicap** (IVT/IT) wordt besproken in hoofdstuk 4.2. "Federale tegemoetkomingen aan personen met een handicap", het terug naar werk beleid binnen de **invaliditeit** en toegang tot het **zelfstandigenstatuut** in hoofdstuk 2.1 "Toegang tot de arbeidsmarkt voor personen met een handicap" en **ziektekosten** in het hoofdstuk 5. "Gezondheidszorg".

Acties voor deze legislatuur

De federale regering heeft als ambitie om deze legislatuur, in overleg met de sociale partners, de nodige hervormingen door te voeren om de solidariteit en de duurzaamheid van ons socialezekerheidssysteem veilig te stellen, zodat ook toekomstige generaties erop kunnen steunen. De pensioenhervorming en re-integratie van langdurig zieken vormen hierbij twee centrale werven. De specifieke noden van personen met een handicap zullen hierbij mee in rekening genomen worden.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>58. Het advies van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH) aanvragen bij de hervorming van de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) om de impact op personen met een handicap te beoordelen en nadelige effecten tijdig te identificeren.</p>	Jambon	Federale Pensioendienst
<p>59. De ontwikkeling en implementatie van een integraal en toegankelijk communicatieplan over de pensioenhervorming, waarbij bestaande initiatieven worden geconsolideerd en verankerd, en waarbij wordt ingezet op inclusieve communicatie via toegankelijke fysieke en digitale kanalen, duidelijke en begrijpelijke taal, visuele ondersteuning, hoorhulpmiddelen en de structurele betrokkenheid van burgers en ervaringsdeskundigen, met als doel alle burgers correct en volledig te informeren over hun rechten en de impact van de hervormingen.</p>	Jambon	Federale Pensioendienst

<p>60. Het pensioenstelsel ondersteunend maken aan re-integratie door pensioenrechten proportioneel toe te kennen op basis van effectieve werkhervatting, zodat werknemers – met bijzondere aandacht voor personen met een handicap – verzekerd blijven van een correcte pensioenopbouw bij gefaseerde terugkeer naar het werk.</p>	<p>Jambon</p>	<p>Federale Pensioendienst</p>
<p>61. Het advies van de NHRPH aanvragen bij de hervormingen om de gezinsdimensie van het pensioenbeleid te moderniseren.</p>	<p>Jambon</p>	<p>Federale Pensioendienst</p>
<p>62. Een oplossing uitwerken voor de problematiek van vooraf bestaande toestanden in de ziekte- en invaliditeitsverzekering (art. 100 ZIV-Wet), waardoor personen met een handicap die de stap naar werk zetten nadien uitgesloten worden van socialezekerheidsrechten.</p>	<p>Vandenbroucke (trekker), Beenders</p>	<p>Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering; FOD Sociale Zekerheid</p>
<p>63. Onderzoeken hoe de aanbevelingen van het Nationaal College voor socialeverzekerings-geneeskunde kunnen bijdragen aan een geharmoniseerde evaluatie van arbeidsongeschiktheid.</p>	<p>Beenders (trekker), Vandenbroucke</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid</p>
<p>64. Beter ondersteunen en versterken van de status en de rechten van mantelzorgers.</p>	<p>Vandenbroucke Clarival</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid; FOD Werkgelegenheid , Arbeid en Sociaal Overleg;</p>
<p>65. Een studie en/of sensibilisering uitvoeren naar de verbetering van de erkenning en het statuut van mantelzorgers binnen het sociaal statuut van de zelfstandigen, inclusief het</p>	<p>Simonet (trekker), Vandenbroucke Beenders</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid</p>

<p>analyseren van de nodige aanpassingen om ervoor te zorgen dat het rekening houdt met de realiteit van de begeleiding van een persoon met een blijvende handicap.</p>		
<p>66. Bestrijden van het niet-gebruik van sociale rechten en versterken van het re-integratiebeleid voor zelfstandigen door het verbeteren en centraliseren van toegankelijke en duidelijke informatie in het kader van de aangifte van arbeidsongeschiktheid en de re-integratie op de arbeidsmarkt.</p>	<p>Simonet</p>	<p>FOD sociale Zekerheid; Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering</p>

4.2. Federale tegemoetkomingen aan personen met een handicap

Context en de uitdagingen in België

De federale tegemoetkomingen aan personen met een handicap bestaan uit de inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT), de integratietegemoetkomingen (IT), en zijn een cruciaal instrument in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting bij personen met een handicap.

- De **inkomensvervangende tegemoetkoming** is bestemd voor personen met een handicap bij wie is vastgesteld dat de lichamelijke of psychische toestand het verdienvermogen heeft verminderd tot 1/3de of minder van wat een gezonde persoon door het uitoefenen van een beroep op de algemene arbeidsmarkt kan verdienen.
- De **integratietegemoetkoming** is bestemd voor personen met een handicap bij wie een gebrek of vermindering van de zelfredzaamheid is vastgesteld. Het is een compensatie voor de bijkomende kosten die personen met een handicap hebben om op een volwaardige manier te kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Het kader voor deze tegemoetkomingen wordt gevormd door de Wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen en haar uitvoeringsbesluiten. Deze bijna 40-jaar oude wet is in de loop der jaren talloze keren gewijzigd en aangevuld om tred te houden met de evolutie in de samenleving. Deze wet is verouderd en hierdoor moeilijk toepasbaar in de praktijk en niet altijd aangepast aan een moderne visie op handicap.

In haar aanbevelingen aan ons land benadrukt het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap het belang van de **adequaatheid**,⁶⁴ met de noodzaak om een inkomen te garanderen dat toereikend is voor een menswaardig bestaan. Ondanks aanzienlijke verhogingen van de tegemoetkomingen met positieve impact op het armoederisico⁶⁵ blijft de inkomensvervangende tegemoetkoming vandaag onder de armoededrempel. Het uitkeringsbedrag voor een alleenstaande IVT-gerechtigde

⁶⁴ Slotopmerking 59 (a) bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

⁶⁵ Zie FOD Sociale Zekerheid, De adequaatheid van bijstandsuitkeringen: Impactanalyse van recente verhogingen van uitkeringsbedragen en mogelijkheden voor verbetering, juli 2024, https://socialsecurity.belgium.be/sites/default/files/content/docs/nl/sociaal-beleid-vorm-geven/belmod/de_adequaatheid_van_bijstandsuitkeringen.pdf

bedraagt 86% van de armoededrempel, voor koppels met twee kinderen gaat het om 77% (cijfers 2024).⁶⁶ Zoals hierboven toegelicht werd brengen deze cijfers de soms significante meerkost van de handicap niet in rekening. In dit licht beveelt het comité aan dat personen met een arbeidsinkomen ook aanspraak kan maken op de integratietegemoetkoming. Hier kan opgemerkt worden dat met de substantiële verhoging van het vrijgesteld arbeidsinkomen voor de berekening van de IT in 2021 personen met een handicap vandaag slechts zelden hun integratietegemoetkoming dreigen te verliezen door te gaan werken. De problematiek situeert zich eerder wanneer iemand deze arbeidsactiviteit alsnog moet stopzetten, en hierdoor op een vervangingsinkomen terugvalt, waarvoor de vrijstellingen lager zijn. De NHRPH stelt dat personen met een handicap die moeten stoppen met werken zo dubbel afgestraft worden.⁶⁷

Het Comité beveelt verder aan dat de systemen voor de **beoordeling van handicap** herzien worden door het medische model van handicap te vervangen door het mensenrechtenmodel van handicap.⁶⁸

*De problematiek van hindernissen binnen de tegemoetkomingen aan personen met een handicap (IVT/IT) ter **bevordering van de toegang tot werk** wordt besproken in het hoofdstuk 2.1 "Toegang tot de arbeidsmarkt voor personen met een handicap".*

Acties voor deze legislatuur

Adequaatheid van de tegemoetkomingen

Ook in budgettair moeilijke tijden wordt de adequaatheid van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap bewaakt. Daarom neemt de federale regering, naast het behoud van de automatische indexering voor deze uitkeringen, bijkomende maatregelen in het kader van de besteding van de specifieke enveloppe meest kwetsbare groepen en het Plan Sociale Cohesie.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
67. Versterkte aandacht voor de sociale bescherming en armoedebestrijding voor	Vandenbroucke (trekker), Van	FOD Sociale Zekerheid

⁶⁶ FOD Sociale Zekerheid, Cijfers in de kijker: De doelmatigheid van de sociale minima, 11 september 2024: <https://socialsecurity.belgium.be/nl/cijfers-van-sociale-bescherming/cijfers-de-kijker/de-doelmatigheid-van-de-sociale-minima-de-inkomensgarantie-voor-ouderen-verhoogd>

⁶⁷ Zie bv. NHRPH, Advies 2020/23 over de prijs van de liefde en de arbeid, 30 oktober 2020.

⁶⁸ Slotopmerking 7 (c) bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

personen met een handicap, o.a. door in het kader van de specifieke enveloppe die de regering voorziet voor de meest kwetsbare groepen, verhogen we de inkomensvervangende tegemoetkoming voor de alleenstaanden (categorie B), met 2% in 2026 en 2028.	Bossuyt, Beenders, Simonet	
--	----------------------------------	--

Modernisering van het stelsel van tegemoetkomingen aan personen met een handicap

Het stelsel van tegemoetkomingen aan personen met een handicap zal gemoderniseerd worden door een grondige herwerking van het wettelijk kader: de wet van 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap en haar uitvoeringsbesluiten. Hiervoor zal een participatief traject opgezet worden met vertegenwoordigers van personen met een handicap, de sector en de deelgebieden. Onderstaande maatregelen maken deel uit van deze hervorming:

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
68. Uitwerking van een gemoderniseerd begrippenkader van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap , met definities en concepten die in een duidelijke taal zijn geschreven, en conform het UNCPRD.	Beenders	FOD Sociale Zekerheid
69. Uitwerken van nieuw evaluatiesysteem en in functie daarvan uitkeringsbeleid evalueren in het kader van bescherming tegen armoede.	Beenders	FOD Sociale Zekerheid
70. We onderzoeken het invoeren van een maatschappelijke erkenning van handicap , en verzekeren een afstemming (wederzijdse erkenning) van toekenningscriteria en procedures voor rechten.	Beenders	FOD Sociale Zekerheid

<p>71. Voorzien in vlotte transities tussen IVT-ZIV, IVT-werkloosheid en IVT-pensioen (IGO) bij opbouw van voldoende rechten.</p>	Beenders	FOD Sociale Zekerheid
<p>72. We onderzoeken de mogelijkheid van een herziening van de evaluatieschaal van de integratietegemoetkoming met respect voor het standstill-beginsel, zodat deze aansluit bij de principes van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.</p>	Beenders	FOD Sociale Zekerheid
<p>73. Optimalisatie van procedures voor de erkenning van de handicap door duidelijke definities en begrippen, begrijpelijke motivering van beslissingen van de DG Personen met een handicap en beperking van herhaalde aanvragen zonder nieuwe elementen.</p>	Beenders	FOD Sociale Zekerheid

Dienstverlening aan IVT/IT gerechtigden

Een kwaliteitsvolle dienstverlening aan personen met een handicap door de DG Personen met een handicap blijft gewaarborgd.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>74. Inzetten op verdere verbetering van de informatieverstrekking, bereikbaarheid en begeleiding aan personen met een handicap over hun rechten bij de DG Personen met een handicap in het kader van de strijd tegen non-take-up en kwaliteitsvolle dienstverlening:</p> <p>a) Inzetten op inclusieve en duidelijke communicatie aan de burger, o.a. met versterking van de communicatie via de e-box, nieuwsbrieven en andere kanalen;</p>	Beenders	FOD Sociale Zekerheid

<p>b) Het traject verderzetten rond herschrijven van de brieven die vanuit de DG Personen met een handicap naar personen met een handicap worden verstuurd, zodat deze een duidelijke en klare taal gebruiken;</p> <p>c) Aandacht voor fysieke contactmomenten en garanderen telefonische bereikbaarheid, o.a. begeleiding van mensen die moeite ondervinden om hun tegemoetkoming te ontvangen.</p>		
<p>75. In kader van de optimalisering van de digitalisering van publieke dienstverlening, het IT-systeem van de DG Personen met een handicap vernieuwen en geautomatiseerde gegevensuitwisselingen volgens het only-once principe zoveel mogelijk integreren zodat de administratieve last, zowel voor de burger als voor de DG Personen met een handicap, verlicht worden.</p>	<p>Beenders</p>	<p>FOD Sociale Zekerheid</p>

4.3. Maatschappelijke integratie en armoedebestrijding

Context en de uitdagingen in België

Zoals hierboven aangegeven worden personen met een handicap geconfronteerd met een verhoogd **risico op armoede** in ons land. Naast een adequate inkomensbescherming voor personen met een handicap beveelt het VN-comité inzake personen met een handicap ons land aan om rekening te houden met de handicap dimensie in de strategieën en plannen ter bestrijding van armoede en dakloosheid, en in het bijzonder aandacht te besteden aan de situatie van vrouwen, kinderen en ouderen met een handicap.⁶⁹

Het regeerakkoord voorziet een hervorming van het recht op **maatschappelijke integratie**, waarvan het leefloon een onderdeel is. Personen met een handicap die aanspraak kunnen maken op inkomensbescherming omwille van hun handicap bevinden zich *à priori* niet binnen deze doelgroep aangezien ze eerst hun recht op een eventuele tegemoetkoming of uitkering binnen de specifieke stelsels en takken van de sociale bescherming moeten uitputten.⁷⁰

Acties voor deze legislatuur

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
76. Rekening houden met de dimensie handicap binnen het Housing First Project .	Van Bossuyt	POD Maatschappelijke Integratie
77. Aanpassing van het regelgevend kader om de kwaliteit van het sociaal internetaanbod te verbeteren, met het oog op 1) het verbeteren van het aanbod (verhoging van de technische minimumdrempels) en 2) het versterken van de toekenningsprocedure door deze eenvoudiger, sneller en toegankelijker te maken (fysieke loketten).	Matz	FOD Economie

⁶⁹ Slotopmerking 59 (b) bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

⁷⁰ Wel doen personen met een handicap beroep op voorschotten door het OCMW gedurende de looptijd van de evaluatie van de handicap voor een tegemoetkoming.

<p>78. Een effectieve toegang tot het sociaal energietarief verzekeren, door middel van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Raadpleging van het NHRPH en Unia in het kader van de hervorming van het sociaal energietarief; b) Analyse van de mogelijkheden om het recht te automatiseren op basis van de bestaande statuten; c) Gerichte en toegankelijke communicatie voor de betrokken doelgroepen. 	Bihet	FOD Economie
<p>79. De energiearmoede bij personen met een handicap beter objectiveren, door middel van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Impactanalyse van het einde van de tijdelijke maatregelen over de status voor verhoogde tegemoetkoming; b) Definiëren van niet-nominatieve monitoringsindicatoren die energie en handicap met elkaar combineren. 	Bihet	FOD Economie

5. Gezondheidszorg

Context en de uitdagingen in België

Het Belgische gezondheidszorgsysteem wordt geconfronteerd met een meer diverse en verouderende bevolking, en de toename van het aantal chronisch zieken, beginnende en ernstige mentale gezondheidsproblemen. Dit zet druk op de financiering en kwaliteit van onze gezondheidszorg. De regering wil ervoor zorgen dat ons solidair gezondheidszorgsysteem in staat blijft om onvervulde behoeften en nieuwe noden te beantwoorden zodat zorg voor iedereen betaalbaar, effectief beschikbaar en van topkwaliteit is. Hiervoor moet de financiering de noden voldoende ondersteunen, moeten de beschikbare middelen zo doelmatig mogelijk ingezet worden, en is er een aanpak nodig voor de chronische personeelstekorten op vele niveaus en groter wordende tekorten aan levensnoodzakelijke geneesmiddelen.

Personen met een handicap hebben recht op toegang hebben tot gezondheidszorg zonder discriminatie op basis van handicap. Hiermee wordt zowel de toegang tot reguliere zorg, als toegang tot zorg specifiek gericht op de handicap, beoogd.⁷¹ De verplichtingen onder het verdrag zijn dan ook niet enkel van toepassing op de geregionaliseerde zorgvoorzieningen aan personen met een handicap maar vereisen ook federaal de nodige initiatieven. In het algemeen is een bijzonder aandachtspunt voor personen met een handicap binnen de gezondheidszorg de vrije en geïnformeerde toestemming van de patiënt. Om inbreuken op de integriteit van de patiënt te vermijden zouden volgens het VN-Comité alle dwangpraktijken dienen te worden afgeschaft. Verder kan het bestaan van stereotypen in de gezondheidszorg gebaseerd op een medische visie op handicap leiden tot directe of indirecte discriminatie.

Het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap beveelt voor ons land aan⁷² om, in overleg met de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap, **toegankelijkheidsnormen** uit te breiden naar alle medische en paramedische infrastructuren; een kader uit te werken dat de **daadwerkelijke vrije en geïnformeerde persoonlijke toestemming** door personen met een handicap garandeert; en de **betaalbaarheid** van de gezondheidszorg te garanderen. Ook vraagt het Comité

⁷¹ Art. 25 UNCRPD

⁷² Slotopmerking 50-51 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

bijzonder aandacht voor de informatie die aanstaande ouders bij een prenatale screening krijgen zodat ze niet-directieve begeleiding krijgen.⁷³

Verder kreeg ons land binnen de bevoegdheden van de gemeenschappen als aanbeveling om het mensenrechtenmodel van handicap, waaronder respect voor de autonomie, op te nemen in de leerplannen van de **opleiding van alle medische en gezondheidsprofessionals**.

Internering wordt besproken in hoofdstuk 6.2. "Justitie en gelijkheid voor de wet".

Acties voor deze legislatuur

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>80. Versterken van de bekendheid en de toepassing van de wet patiëntenrechten zodat personen met een handicap hun rechten in de zorg kennen en dat zorgverleners deze rechten correct toepassen. Er wordt bijzondere aandacht besteden aan de geïnformeerde toestemming van de patiënt met een handicap. We ondernemen, in afstemming met de bevoegde deelstaten, een sensibiliseringscampagne gericht op personen met een handicap.</p>	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
<p>81. Het versterken van de toegang tot gespecialiseerde en preventieve tandheelkundige zorg voor personen met een handicap, via:</p> <p>a) Gerichte communicatie en sensibilisering bij tandartsen en mondhygiënisten over het bestaan en het gebruik van de nomenclatuurcodes voor personen met een handicap;</p>	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu; Rijksinstituut voor ziekte-en invaliditeitsverze kering

⁷³ Slotopmerking 17 (b) bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

<p>b) De ontwikkeling van nieuwe, gerichte maatregelen voor patiënten met bijzondere zorgbehoeften binnen het kader van verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging;</p> <p>c) Het in kaart brengen van de noden op de verschillende beleidsniveaus en het versterken van de samenwerking tussen de bevoegde administraties en overheden met het oog op een gecoördineerde aanpak inzake mondgezondheid.</p>		
<p>82. In de hervorming van de nomenclatuur voor geneeskundige verstrekkingen, onderzoeken of in bijkomende honoraria voorzien moet worden voor bezoeken voor personen die verblijven in een voorziening voor personen met een handicap en daarmee gelijkgestelde woonvormen.</p>	Vandenbroucke	Rijksinstituut voor ziekte-en invaliditeitsverzekering
<p>83. Ervoor zorgen dat kinderen met een grotere behoefte aan taalontwikkeling toegang hebben tot gepaste steun, door ervoor te zorgen dat kinderen met een verstandelijke beperking de gepaste logopedische behandeling kunnen krijgen door de gemaakte afspraken met de gemeenschappen en regio's over de verdere ontwikkeling van een passend multidisciplinair aanbod op te volgen, met aandacht voor de continuïteit tussen de opstelling van een bilan en de start van een multidisciplinaire behandeling. Indien bij uitzondering uitsluitend monodisciplinaire behandeling aangewezen is, wordt de toegang hiertoe verzekerd.</p>	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu; Rijksinstituut voor ziekte-en invaliditeitsverzekering

<p>84. Het agenderen van de opvolging van de aanbevelingen van UNIA rond de problematiek van toegankelijke zorg voor dove personen in ziekenhuizen binnen de IMC Volksgezondheid.</p>	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
<p>85. Onderzoeken hoe Europese standaarden, zoals b.v. EN301549, als registratiecriteria opgenomen kunnen worden als voorwaarde voor het verkrijgen van een praktijkpremie. Informeren en sensibiliseren van de software applicatieverantwoordelijken en -ontwikkelaars en zorginstellingen in de zorgsector over de verplichte Europese toegankelijkheidsstandaarden, bijvoorbeeld via het eHealth Platform.</p>	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
<p>86. Voor het vraagstuk van het gevoelsleven van personen met een handicap, zal de regering binnen de interministeriële conferentie handicap_een bespreking ondersteunen om de voorwaarden voor seksuele begeleiding van personen met een handicap te onderzoeken en te verbeteren.</p>	Beenders	FOD Sociale zekerheid

6. Veiligheid en gelijkheid voor de wet

6.1. Veiligheid

Context en de uitdagingen in België

Personen met een handicap hebben recht op **veiligheid en bescherming tegen geweld**, zoals alle inwoners. Onderzoek toont echter aan zij vaker slachtoffer worden van geweld (17% tegenover 8% bij personen zonder handicap) en vaker worden lastiggevallen (50% tegenover 37% bij personen zonder handicap).⁷⁴ Vooral vrouwen en meisjes met een handicap worden disproportioneel getroffen.⁷⁵ Cijfers voor België tonen aan dat 1 op de 4 vrouwen met een handicap slachtoffer waren van fysiek geweld tegenover 1 op de 10 vrouwen voor de gehele bevolking.⁷⁶

In de **interactie met veiligheidsdiensten** zijn personen met een handicap extra kwetsbaar. Praktijksituaties hebben aangetoond dat er bij politie-interventies een verhoogd risico bestaat op escalatie, onder meer bij personen met een psychosociale handicap. De overheid speelt hier een belangrijke rol om het respect van de rechten van iedereen te garanderen, zowel wanneer personen met een handicap slachtoffer zijn, als wanneer zij in aanraking komen met justitie als dader of verdachte.

Het VN-Comité benadrukt dat enkel door systematische gegevensverzameling en het versterken van meld- en opvolgstructuren **geweld** zichtbaar wordt gemaakt en effectief aangepakt kan worden. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar bewustwording over de rechten van personen met een handicap bij alle betrokkenen, inclusief het politiepersoneel. Het VN-Comité wijst erop dat ondersteuning voorzien moet worden voor vrouwen en meisjes met een handicap om **gendergerelateerd geweld** te kunnen voorkomen, herkennen en melden⁷⁷, alsook toegankelijke zorgverlening en bescherming tegen vergeldingsmaatregelen.

Ook in **crisis- en noodsituaties** hebben personen met een handicap specifieke noden en zijn zij extra kwetsbaar. Personen met een handicap werden in België extra hard

⁷⁴ Fundamental Rights Agency, 2021: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-crime-safety-victims-rights_en.pdf

⁷⁵ European Parliament, 2018: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0484_EN.html

⁷⁶ Zie analyserapport over de Belgische resultaten van de Europese enquête over geweld tegen vrouwen en andere vormen van interpersoonlijk geweld: <https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/rs-hs-gbv-nl-final.pdf>

⁷⁷ Slotopmerking 33 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3.

getroffen tijdens de COVID-19 pandemie⁷⁸ en de overstromingen van zomer 2021. Het VN-Comité, Unia, en de NHRPH vragen om meer aandacht voor de handicap dimensie bij de nood- en interventieplannen voor alle soorten risico's en noodsituaties. Deze dienen op alle bestuursniveaus en voor alle soorten noodsituaties rekening te houden met de behoeften van alle burgers, inclusief personen met een handicap⁷⁹.

Hoewel de provincies en lokale overheden een belangrijke rol opnemen bij de crisis- en noodplanning, wordt het wetgevend kader bepaald op federaal niveau. Naast de nationale noodplannen legt het wetgevend kader de opdrachten en minimale inhoud vast voor de nood- en interventieplannen van de lokale overheden.⁸⁰

Acties voor deze legislatuur

Interactie met veiligheidsdiensten

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
87. In het kader van de lopende evaluatie van Police-on-Web, worden aanpassingen voorbereid om de digitale aangifte van niet-acute situaties te vereenvoudigen, o.a. om de onderrapportering tegen te gaan van intrafamiliaal en seksueel geweld.	Quintin	Federale Politie
88. Uitrollen van het project EMUT (Équipe Mobile d'Urgence – Urgentie Mobiel), met als doel het verminderen van het gebruik van dwangmaatregelen in de omgang van personen met een psychische handicap (bv psychoses) bij interventies waarvoor samengewerkt wordt met huisartsen, spoeddiensten en politiediensten.	Vandenbroucke (trekker), Quintin	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu; Federale Politie

⁷⁸ Unia (2020) 'COVID en mensenrechten: impact op personen met een handicap en hun naasten':

<https://www.unia.be/nl/kennis-aanbevelingen/impact-coronacrisis-personen-handicap-2020>

⁷⁹ Slotopmerking 23 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3.

⁸⁰ Koninklijk besluit van 22 mei 2019 betreffende de noodplanning en het beheer van noodsituaties op het gemeentelijk en provinciaal niveau:

https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/bsluit/2019/05/22/2019013001/justel#sw_ad

<p>89. Het politiepersoneel opleiden en verder sensibiliseren rond handicap door:</p> <p>a) Diversiteit centraal te plaatsen in het nieuwe federale opleidingsplan 2026-2029 en via de basisopleidingen en bijscholingen voor alle graden;</p> <p>b) Interne te sensibiliseren rond welzijn, antidiscriminatie, handicap en de <i>European Disability Card</i> (EDC) als bewijs van de handicap;</p> <p>c) Het verbeteren van de omgang met personen met psychoses, door het gebruik van de bestaande richtlijnen en opleidingen voor het gebruik van dwang bij personen met een handicap.</p>	<p>Quintin</p>	<p>Federale Politie</p>
--	----------------	-------------------------

Gendergerelateerd geweld

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>90. Waarborgen dat slachtoffers van seksueel geweld met een handicap toegang hebben tot holistische, toegankelijke en veilige zorg binnen de Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG). Via overlegmomenten met organisaties van personen met een handicap en plaatsbezoeken worden structurele verbeteringen doorgevoerd in handelingsplannen, werkprocessen en infrastructuur van de Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG).</p>	<p>Beenders</p>	<p>Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen</p>
<p>91. Onderzoek naar de omvang en impact van gendergerelateerd geweld tegen personen met een handicap, met een bijzondere aandacht voor digitaal gendergerelateerd geweld.</p>	<p>Beenders</p>	<p>Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen</p>

Noodsituaties

Het regeerakkoord voorziet een evaluatie van de verschillende crisis- en interventieplannen in functie van personen met een handicap voorzien zodat de specifieke behoeften en noden van personen met een handicap niet vergeten worden wanneer er zich uitzonderlijke gebeurtenissen voordoen zoals natuurrampen of terreuraanslagen.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>92. Het integreren van de behoeften van personen met een handicap in noodplanning en crisisbeheer op basis van evaluatie en overleg met het betreffende maatschappelijk middenveld, aangepast aan de beleidsniveaus.</p>	Quintin	FOD Binnenlandse Zaken
<p>93. Bij het opstellen van nood-en interventieplannen worden kwetsbare instellingen, zoals residentiële zorgcentra, geïdentificeerd en bij het oefenen van de plannen worden kwetsbare instellingen in de scenario's opgenomen.</p>	Quintin	FOD Binnenlandse Zaken
<p>94. We bekijken samen met vertegenwoordigers van personen met een handicap hoe de verschillende Belgische paraatheidsplannen beter afgestemd kunnen worden met de noden en rechten van personen met een handicap. We streven naar een crisis communicatie die aangepast is op de noden van personen met een handicap via een inclusieve interfederaal communicatieplan.</p>	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
<p>95. Bij crisisbeheer, onder meer met het oog op evacuatieoperaties, wordt specifiek aandacht besteed aan kwetsbare instellingen, doelgroepen en personen die door de situatie kunnen worden getroffen.</p>	Quintin	FOD Binnenlandse Zaken

<p>96. Het blijven verbeteren van de risico- en crisiscommunicatie door het gebruik van “duidelijke en klare taal”, visuele en grafische ondersteuning, het eventueel inzetten van gebarentolken bij persconferenties voor crisiscommunicatie, en websites te onderwerpen aan toegankelijkheidstests. Bovendien wordt er een technische analyse uitgevoerd naar de toegankelijkheid van noodcentrales voor dove en slechthorende personen, bijvoorbeeld via de app 112 BE.</p>	<p>Quintin</p>	<p>FOD Binnenlandse Zaken</p>
<p>97. Aandacht voor aandacht aan toegankelijke en inclusieve communicatie via het BE-Alert alarmeringssysteem, zodat informatie over risico's en maatregelen ook begrijpelijk en bruikbaar is voor groepen met specifieke noden. Bij toekomstige communicatieacties de juiste stakeholders betrekken om na te gaan of het communicatiemateriaal hieraan voldoen, in samenwerking met organisaties van personen met een handicap.</p>	<p>Quintin</p>	<p>FOD Binnenlandse Zaken</p>

6.2. Justitie en gelijkheid voor de wet

Context en de uitdagingen in België

Artikel 13 van het VN-Verdrag waarborgt het recht op de **toegang tot justitie**, en verplicht staten passende procedurele aanpassingen te voorzien, zoals begrijpelijke informatie, communicatieondersteuning (zoals gebarentaal) en fysieke toegankelijkheid tot rechtbanken en gerechtsgebouwen. Het VN-Comité sprak voor ons land haar zorg uit dat dat:⁸¹

- Er onvoldoende wordt voorzien in procedurele voorzieningen om effectieve deelname aan alle juridische processen te waarborgen;
- Er geen wettelijk recht is op een kosteloze gebarentolk in alle processen waarin de wet wordt toegepast;
- Personen met een handicap niet automatisch in aanmerking komen voor gratis rechtsbijstand;
- Personeel van Justitie en de rechterlijke macht onvoldoende zijn opgeleid over handicap.

Het respecteren van de autonomie van de persoon met een handicap is één van de centrale uitgangspunten van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Personen met een handicap hebben het recht om, met passende ondersteuning waar nodig, zelf beslissingen te nemen.⁸² Deze paradigma shift van een beschermende benadering naar respect voor de autonomie van de persoon staat in contrast met de traditionele benadering van **rechts- en handelingsbekwaamheid** in de meeste Europese landen.⁸³

In de Belgische wetgeving werden reeds stappen gezet om de plaatsvervangende besluitvorming te begrenzen. Het gerechtelijk beschermingssysteem in België beoogt de nodige ondersteuning te bieden enkel wanneer dat nodig geacht wordt. Het is verplicht om voorrang te geven aan bijstandsmaatregelen en beschermingsmaatregelen moeten worden afgestemd op de specifieke behoeften en mogelijkheden van het individu.

⁸¹ Slotopmerkingen 26-27 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3.

⁸² Art. 12 UNCRPD

⁸³ VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap, Algemene commentaar nr. 1 over Artikel 12: Gelijkheid voor de wet, CRPD/C/GC/1

Bovendien is er een uitgebreid opleidingsaanbod van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding en de FOD BOSA.⁸⁴

De fundamentele omschakeling naar een ondersteunend besluitvormingsmodel, waarbij de voorkeuren van de persoon met een handicap steeds worden geëerbiedigd, is echter nog niet gemaakt. Bovendien blijkt uit de evaluatie van de huidige wetgeving⁸⁵ dat de doelstellingen van de bestaande wetgeving onvoldoende bereikt worden. Zo blijft het percentage van professionele bewindvoerders zeer hoog, wordt het regime van bijstand amper benut en worden de mogelijkheden tot maatwerk op basis van de mogelijkheden en noden van personen met een handicap zeer beperkt gebruikt door vrederechters, die een erg hoge werkdruk kennen.

Ons land kreeg als *prioritaire aanbeveling* van het VN-Comité⁸⁶ om alle vormen van vervangende besluitvorming af te schaffen en te vervangen door een alomvattende strategie voor ondersteunende besluitvorming. In afwachting van deze transitie wordt gevraagd om statistische gegevens bij te houden over het aantal personen onder gerechtelijke beschermingsmaatregelen. Verder beveelt het comité aan om de nodige middelen en ondersteuning te voorzien aan personen met een handicap die hun rechtsbevoegdheid uitoefenen enerzijds, en aan de vrederechters anderzijds om hen in staat te stellen per geval een beslissing te nemen en ervoor te zorgen dat de uitvoering van de recent hervormde wetgeving in overeenstemming is met de geest waarin deze bedoeld is.

Een tweede *prioritaire aanbeveling* van het VN-Comité aan ons land betreft **internering**. Artikel 14 van het VN-Verdrag⁸⁷ stelt dat personen met een handicap niet op onwettige of willekeurige wijze van hun vrijheid mogen worden beroofd, dat elke vrijheidsberoving in overeenstemming moet zijn met de wet, en dat het hebben van een handicap in geen geval een vrijheidsberoving mag rechtvaardigen. Het VN-Comité roept in haar

⁸⁴ Het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding organiseert elk jaar:

- een tweedaagse opleiding Strijd tegen haatmisdrijven en discriminaties. Deze opleiding is verplicht voor de magistraten in opleiding en facultatief voor magistraten met ervaring en leden van het administratief personeel van de rechterlijke orde.
- een sessie die gewijd is aan de problematiek van de personen met een handicap in het kader van de opleiding 'Uitwisseling van beroepservaringen tussen magistraten van de arbeidsgerechten'.

In 2026 wordt voor de medewerkers en medewerksters van ACA/EPI een bezoek gepland met aandacht voor de specifieke evacuatieprocedures voor medewerkers en medewerksters met een handicap.

⁸⁵ Evaluatie van de wet van 17 maart 2013 – Eindrapport (2025):

<https://justitie.belgium.be/sites/default/files/Evaluatie%20wet%2017%20maart%202013%20NL.pdf>

⁸⁶ Slotopmerkingen 25 (a), (b), (c) bij het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

⁸⁷ Art. 14 van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

aanbevelingen op tot een hervorming van de praktijken die het mogelijk maken om mensen vast te houden enkel op basis van hun handicap, hen strenger te behandelen dan anderen of hen voor onbepaalde tijd te interneren. Binnen gevangenissen en andere detentieplaatsen vraagt het VN-Comité aandacht voor structurele uitdagingen zoals de toegankelijkheid, de overbevolking, het voorzien van steunmaatregelen voor mentale gezondheid en handicap, inclusief redelijke aanpassingen, en ondersteuning van re-integratie. Ook vraagt zij om af te stappen van het gebruik van dwangmaatregelen, zoals afzondering of overmatige controle, en een geestelijke gezondheidszorg zonder dwang uit te bouwen. Verder heeft het VN-Comité heeft België er in haar aanbevelingen op gewezen dat er onvoldoende gegevens beschikbaar zijn over het aantal personen met een handicap in detentie, wat het moeilijk maakt om hun situatie te beoordelen en gepaste maatregelen te treffen.

Wat betreft geïnterneerde personen zijn wel gegevens beschikbaar. In juni 2023 waren er 4.198 geïnterneerden in België, hoofdzakelijk opgesloten in psychiatrische of andere gesloten voorzieningen, maar waarvan er ook 891 opgesloten zijn een penitentiaire voorziening.⁸⁸ In 2025 liep dit op tot 1021 geïnterneerde personen in de gevangenissen⁸⁹. Het Belgische middenveld wijst op structurele uitdagingen binnen het interneringsstelsel in België. Het aantal geïnterneerde personen blijft stijgen terwijl de infrastructuur en zorg niet kunnen volgen. Zo zijn er bijvoorbeeld nauwelijks redelijke aanpassingen wanneer de geïnterneerde zich in de gevangenis bevindt, ook al kan deze persoon nood hebben aan bijkomende zorg.

Acties voor deze legislatuur

Toegang tot justitie

Het federale regeerakkoord voorziet verschillende acties om de toegang tot justitie voor elke burger te verbeteren. Daarbij wordt ingezet op permanenties en geïntegreerd onthaal, gebruiksvriendelijke digitalisering, eenvoudige en heldere communicatie en toegang tot juridische bijstand en diensten voor financieel kwetsbare groepen.

⁸⁸ Rapport Unia (2023) 'Re-integratie van geïnterneerde personen: welke uitdagingen in een rechtstaat?': https://www.unia.be/files/Rapport_internerings_NL.pdf

⁸⁹ Rapport Unia (2025) 'Geestelijke gezondheid in de gevangenis: een uitweg uit de impasse': <https://www.unia.be/files/Rapport-internerings.pdf>

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>98. De toegang tot gerechtelijke procedures waarborgen voor personen met een handicap door:</p> <p>a) Het weerlegbaar vermoeden voor personen met een tegemoetkoming voor personen met een handicap behouden, zodat zij toegang blijven behouden tot juridisch kosteloze bijstand.</p> <p>b) Invoeren van systeem van video-conferentie bij gerechtelijke procedures (JustCourt), om de toegang tot justitie voor o.a. personen met een handicap te vergemakkelijken.</p> <p>c) Om de publieke controle op de rechtstaat te bevorderen, wordt de databank voor het publiek maken van alle vonnissen en arresten (JustJudgment) verder ontwikkeld, rekening houdend met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen.</p> <p>d) Verdere aanpassingen van het centraal register voor beschermde personen (JustProtect) om de transparantie en het gebruiksgemak voor beschermde personen, bewindvoerders en vrederechters te bevorderen.</p> <p>e) Ontsluiting van digitale gerechtsdossiers via Just-on-web (JustConsult-JustView), zodat dossiers overal en vanop afstand toegankelijk zijn; met verhoogd gebruiksgemak (digitale neerlegging en ontvangst, online bewerken van slachtoffergegevens), desgevallend onder</p>	Verlinden	FOD Justitie

<p>begeleiding en rekening houdend met personen zonder digitale mogelijkheden.</p> <p>f) Verdere uitrol van het project “Klare Taal” om brieven aan burgers duidelijker te maken.</p>		
<p>99. Digitale toegankelijkheid verzekeren via Just-on-web:</p> <p>a) Bij de verdere ontwikkeling van Just-On-web inclusiviteit en toegankelijkheid centraal stellen.</p> <p>b) Digitale inclusie verzekeren door kiosk-pc’s in rechtbanken verder uit te rollen en opwaarderen, ondersteunende informatie via de online hulp-pagina en het contactcenter te voorzien.</p> <p>c) Zorgen voor alternatieve toegang tot justitie voor personen zonder digitale mogelijkheden of zonder fysieke toegang tot ondersteuningslocaties, bijvoorbeeld door uitzonderlijk gebruik te maken van papieren alternatieven.</p> <p>d) Het JustHelp-programma naar burgers toe uitrollen om directe ondersteuning te bieden voor gebruikers die vastlopen bij de online diensten, obstakels te identificeren, griffiers te ontlasten en het vertrouwen in justitie en digitale dienstverlening te versterken.</p>	Verlinden	FOD Justitie

Juridische bescherming

Het federale regeerakkoord onderlijnt dat een beschermingsmaatregel na rechterlijke machtiging een laatste redmiddel (ultimum remedium) moet zijn. De regering plant acties om ondersteunend besluitvorming te versterken binnen het rechterlijk beschermingssysteem. Binnen de opmaak van dit plan werd onderzocht of

multidisciplinaire sociale diensten binnen de vrederechten opgericht kunnen worden ter ondersteuning van de vrederechters hierin te ondersteunen, wat vandaag niet haalbaar bleek binnen de budgettaire context.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>100. Hervormen van de wet inzake onbekwaamheid:</p> <p>a) Ondersteunende besluitvorming bevorderen met de wettelijk verankering van Steunpunt Bewindvoering.</p> <p>b) Gegevensverzameling: gegevens verzamelen over het aantal personen onder rechterlijke bescherming en onderzoeken hoe deze beschikbaar gesteld kunnen worden.</p>	Verlinden	FOD Justitie

Maatregelen rond Rechtsbekwaamheid in het kader van stemrecht wordt behandeld in hoofdstuk 1.1.

Internering en plaatsen van opsluiting

Mensen die worden geïnterneerd hebben in de eerste plaats nood aan zorg. De regering plant verschillende initiatieven om het interneringssysteem te verbeteren, zowel op het vlak van zorg, capaciteit, doorstroom, rechtspositie en wetgeving.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>101. Hervormen van het interneringssysteem, om een aangepast zorgcircuit te garanderen voor geïnterneerde personen:</p> <p>a) Via een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de deelstaten wordt een interfederaal plan forensische zorg uitgerold om de nodige instroom, doorstroom en uitstroom te organiseren voor mensen die geïnterneerd zijn.</p>	<p>Verlinden, Vandenbroucke</p> <p>Vandenbroucke Verlinden</p>	FOD Justitie; FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

<p>b) Het uitbreiden van extrapenitentiaire zorgtrajecten voor geïnterneerde personen, in samenwerking met de deeltentiteiten.</p> <p>c) Evaluatie en bijsturing van de Interneringswet voor wat betreft de onbepaalde duur van de interneringsmaatregel.</p> <p>d) Herzien van het classificatiebeleid voor geïnterneerden die in de gevangenis verblijven, en tegelijk de Afdelingen Bescherming van de Maatschappij (ABM's) verder specialiseren én de zorg binnen deze afdelingen versterken.</p> <p>e) Verbetering van de kwaliteit van het forensisch psychiatrisch deskundigenonderzoek.</p> <p>f) Ontwikkeling van een interne rechtspositie voor geïnterneerde personen in detentie.</p> <p>g) Ontwikkeling van een interne rechtspositie voor geïnterneerde personen die verblijven in zorginstellingen onder het statuut plaatsing.</p>	<p>Vandenbroucke</p> <p>Verlinden</p> <p>Verlinden</p> <p>Vandenbroucke Verlinden</p> <p>Verlinden</p> <p>Vandenbroucke</p>	
<p>102. Verbeteren van toegankelijkheid en redelijke aanpassingen in detentie:</p> <p>a) Een nulmeting uitvoeren van het percentage detentiegebouwen dat voldoet aan de toegankelijkheidscriteria.</p> <p>b) Lokale ad hoc oplossingen en overplaatsingen voorzien indien de detentieomstandigheden onverenigbaar zijn met de toestand van de gedetineerde.</p>	<p>Verlinden (trekker), Matz</p>	<p>FOD Justitie</p>

<p>103. Integreren van expertise rond handicap (via Unia) in de werking van het preventiemechanisme OPCAT dat toezicht houdt op de federale plaatsen van vrijheidsberoving en het opstarten van gesprekken met de deelstaten om de constitutionele bestanddelen vast te stellen van een nationaal preventiemechanisme dat alle plaatsen van vrijheidsberoving in België omvat.</p>	<p>Verlinden</p>	<p>FOD Justitie</p>
--	------------------	---------------------

6.3. Gelijke kansen en non-discriminatie

Context en de uitdagingen in België

Het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap vereist dat de gelijkheid voor de wet wordt gegarandeerd en verbiedt alle vormen van **discriminatie** op grond van handicap. Verdragstaten moeten passende maatregelen nemen om gelijkheid te bevorderen en discriminatie tegen te gaan.⁹⁰ Er rust dus zowel een negatieve als positieve verplichting op ons land.

De Belgische antidiscriminatiewetgeving verbiedt discriminatie - direct, indirect, cumulatief, intersectioneel of door associatie - op de grond van handicap of gezondheidstoestand. Toch krijgen personen met een handicap in de praktijk niet dezelfde kansen en ondervinden ze discriminatie in verschillende levensdomeinen. Zo gaat een kwart van de meldingen en dossiers bij Unia over handicap⁹¹ en is handicap het op één na meest voorkomende criterium bij veroordelingen.⁹²

Het **recht op redelijke aanpassingen** vormt een essentieel element van het VN-Verdrag om gelijke toegang te realiseren⁹³ en is *complementair* aan toegankelijkheidsmaatregelen. Een redelijke aanpassing is een concrete, individuele maatregel die de negatieve impact van een onaangepaste omgeving neutraliseert zodat een persoon met een handicap kan participeren. Waar toegankelijkheidsnormen steeds vooraf gericht zijn op de gehele bevolking of een bepaalde doelgroep, worden redelijke aanpassingen genomen op basis van een specifieke vraag (achteraf). In België is dit beginsel niet alleen verankerd in de antidiscriminatiewetgeving, maar sinds 2021 ook constitutioneel beschermd door artikel 22ter van de Grondwet.

Een bijzonder aandachtspunt vormt de **meervoudige en intersectionele discriminatie**, waarbij discriminatie op meerdere beschermde criteria samenkomt. Het VN-Verdrag zelf

⁹⁰ Art. 5 UNCRPD

⁹¹ Cijfersverslag 2024 van Unia: https://www.unia.be/files/Cijfersverslag-2024_NL_final-lay-out-4.pdf

⁹² Studie 'Elf jaar antidiscriminatierechtspraak: een statistische doorlichting' (2025): https://www.unia.be/files/RingelheimStruelensVrielink_Elfjaarantidiscriminatierechtspraak_2025.pdf Bij de onderzochte rechtspraak op het vlak antidiscriminatie is voor 21% van de beslissingen in eerste aanleg handicap als criterium ingeroepen.

⁹³ Art. 2 van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap definieert een *redelijke aanpassingen* als "noodzakelijke en passende wijzigingen, en aanpassingen die geen disproportionele of onevenredige, of onnodige last opleggen, indien zij in een specifiek geval nodig zijn om te waarborgen dat personen met een handicap alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op voet van gelijkheid met anderen kunnen genieten of uitoefenen"

legt specifieke verplichtingen op wat betreft vrouwen en kinderen met een handicap.⁹⁴ Op wetgevend vlak werden hierin belangrijke stappen gezet met de herziening van de federale antidiscriminatiewetgeving in 2023, waarbij meervoudige discriminatie (gecumuleerd en intersectioneel) expliciet opgenomen werd in de wetgeving. Er werd voor gekozen om een bijzondere aandacht te hebben door de genderdimensie bij de opmaak van dit plan. Bij de evaluatie van het federaal actieplan handicap 2021-2024 werd aanbevolen om bij de opmaak van een volgend plan de voorgestelde maatregelen te laten nalezen door gespecialiseerde organisaties van vrouwen en meisjes met een handicap voor mogelijke aandachtspunten.⁹⁵ Dit gebeurde bij opmaak van dit plan. De verschillende ontvangen adviezen en aanbevelingen (zie ook inleidend hoofdstuk 'Redactie van het actieplan'), leidden tot aanvullingen in de volgende maatregelen: 1, 2, 5, 7, 8, 12, 13, 32, 72, 85, 96, 104, 105 en 115. Verder werden aanpassingen gedaan om het intersectionele perspectief te bevorderen en op het vlak van inclusief taalgebruik. De teksten van het actieplan werden ook op verschillende plaatsen verduidelijkt. In haar aanbevelingen roept het VN-Comité België op om de bescherming tegen discriminatie – inclusief intersectionele discriminatie – te versterken door zowel federale als regionale wetgeving te herzien en effectief uit te voeren.⁹⁶ Daarnaast vraagt het Comité om meldpunten op te richten en enquêtes te organiseren die systematisch gegevens verzamelen over discriminatie-ervaringen. Ook stelt het voor om een eengemaakt contactpunt te creëren waar slachtoffers van discriminatie terecht kunnen, zodat zij sneller geholpen worden.

De verdragstaten dienen de nodige acties te ondernemen om de **bevolking te sensibiliseren** over de rechten van personen met een handicap en stigmatisering tegen te gaan.⁹⁷ Dit vormt een gedeelde bevoegdheid tussen de federale overheid en de deelgebieden. Het VN-Comité beveelt aan om in nauw overleg met en met actieve betrokkenheid van personen met een handicap bewustmakingsstrategieën en actieprogramma's te ontwikkelen, gebaseerd op het mensenrechtenmodel van personen met een handicap.⁹⁸

⁹⁴ Art. 6 en 7 UNCRPD

⁹⁵ FOD Sociale Zekerheid, Federaal actieplan handicap 2021-2024: Eindrapport, p. 105: https://socialsecurity.belgium.be/sites/default/files/content/docs/fr/elaboration-politique-sociale/federaal_actieplan_handicap_-_eindrapport.pdf

⁹⁶ Slotopmerking 10-11 bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

⁹⁷ Art. 8 UNCRPD

⁹⁸ Slotopmerking 17 (a) bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

Acties voor deze legislatuur

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
<p>104. Bij de vijfjaarlijkse evaluatie over de toepassing en de doeltreffendheid van federale antidiscriminatiewetgeving nagaan hoe de rechten van personen met een handicap beter beschermd kunnen worden (o.a. redelijke aanpassingen door associatie, gebrek aan toegankelijkheid als specifieke vorm van discriminatie), met betrokkenheid van Unia.</p>	Beenders	FOD Justitie (Dienst Gelijke Kansen)
<p>105. Onderzoeken of het federale wettelijk kader rond redelijke aanpassingen versterkt kan worden en of het interfederale protocol van 2007 geactualiseerd dient te worden met het oog op a) het verduidelijken van het toepassingsgebied en de criteria en het proces van beoordeling en toekenning van een redelijke aanpassing en b) het versterken van de complementariteit tussen redelijke aanpassingen en toegankelijkheid. Dit in nauw overleg met Unia.</p>	Beenders	FOD Sociale Zekerheid; FOD Justitie (Dienst Gelijke Kansen)
<p>106. Een studie uitvoeren rond het mechanisme van gedeelde bewijslast en concrete aanbevelingen formuleren om de toepassing van dit mechanisme te verbeteren en de slachtoffers (in arbeidsrelaties) beter in staat te stellen hun rechten te doen gelden, o.a. voor handicap en redelijke aanpassingen.</p>	Beenders	FOD Justitie (Dienst Gelijke Kansen)
<p>107. Opzetten van bewustmakings-initiatieven rond het VN-Verdrag, de aanbevelingen van het VN-Comité en de rechten van personen met een handicap naar aanleiding van het 20-jarig bestaan van het Verdrag (13</p>	Beenders, Prévot	FOD Sociale Zekerheid

dec 2006-2026) en de ratificatie door België (1 aug 2009-2029).		
--	--	--

6.4. Asiel en migratie

Context en de uitdagingen in België

Het aantal mensen dat aankomt in België om asiel aan te vragen is de laatste jaren zeer hoog. Het totaal aantal asielaanvragen van 2021 tot begin 2025 bedroeg meer dan 100.000. Ondanks recordinvesteringen in bijkomende capaciteit en personeel, kunnen de asiel-, migratie- en opvangdiensten deze permanente toename van aankomsten niet bolwerken. De federale regering heeft als doelstelling om de migratie instroom onder controle te krijgen. Hiervoor zullen de marges tot verstrenging binnen de Europese asiel- en opvangregelgeving, waar mogelijk en opportuun, maximaal worden uitgeput. De focus zal daarnaast meer op werk- en studiemigratie liggen.

Wat betreft de procedure van verzoeken om internationale bescherming beveelt het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap een **snellere beoordeling van de beperking en de vereiste ondersteuning** aan. De meest kwetsbaren krijgen absolute prioriteit wat betreft de toegang tot opvang. Specifieke noden van verzoekers worden voornamelijk vastgesteld door artsen bij Fedasil, om zo te kunnen voorzien in aangepaste zorg en opvang. Verder vraagt het comité het verstrekken van **procedurele aanpassingen en redelijke aanpassingen**, alsook **toegankelijke huisvesting en accommodatie**.⁹⁹

Acties voor deze legislatuur

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
108. Uitrol van regelgeving om de screening en beoordeling van kwetsbaarheid te verzekeren: a) <i>binnen de opvang</i> – een geharmoniseerd mechanisme waarbij identificatie en assessment van kwetsbaarheid doorheen de asielprocedure geoptimaliseerd wordt en data en informatie van de ketenpartners gedeeld worden (in kader van het vernieuwde	Van Bossuyt	Fedasil

⁹⁹ Slotopmerking 36-37 van het VN-Comité bij het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België, CRPD/C/BEL/CO/2-3

<p>aanmeldcentrum via het project 'vulnerability detection and referral');</p> <p>b) <i>buiten de opvang</i> – zorgen dat alle asielzoekers een medische en kwetsbaarheidsscreening ondergaan en waar nodig doorverwezen worden naar gepaste hulpverlening (via het Brusselse infopunt, mobiele teams en de 'Refugee Medical Points').</p>		
<p>109. Monitoring en opvolging van asielzoekers met specifieke noden in de opvangplaatsen, waaronder personen met beperkte mobiliteit, om te verzekeren dat het aandeel aangepaste plaatsen binnen de opvangcapaciteit voldoende blijft voor adequate opvang, ook in afbouwscenario's (via het Tarificatie-project). Kwetsbare profielen worden opgevangen in kleinschalige, collectieve centra met aangepaste begeleiding.</p>	Van Bossuyt	Fedasil
<p>110. Verfijnen van indicatoren voor detecteren van kwetsbaarheden en bijzondere procedurele noden, alsook interviewstrategieën voor verzoekers om internationale bescherming met fysieke en/of mentale kwetsbaarheden.</p>	Van Bossuyt	FOD Binnenlandse Zaken (Dienst Vreemdelingenzaken); Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de staatlozen; Fedasil
<p>111. Initiatieven voor de verbeterde beoordeling van medische en psychische kwetsbaarheden bij verzoekers om internationale bescherming (project "Kwetsbaarheid en asiel: verzoekers om internationale bescherming"):</p>	Van Bossuyt	Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de staatlozen

<p>a) Aanbevelingen aan de medische - en zorgsector;</p> <p>b) Bijkomende opleidingen voor de dossierbehandelaars;</p> <p>c) Ontwikkeling van verwijzingstools naar externe experts, ter beoordeling van bijzondere procedurele noden en ter ondersteuning van de besluitvorming.</p>		
---	--	--

7. Buitenlands beleid en defensie

7.1. Buitenlands beleid

Context en de uitdagingen in België

We worden geconfronteerd met groeiende **geopolitieke spanningen en een versplintering van de internationale rechtsorde**. Als relatief klein land met een open economie, vormt dit een belangrijke uitdaging voor ons, aangezien we belang hebben bij een stabiele, rechtvaardige en welvarende wereldorde door sterke internationale samenwerking. De geopolitieke ontwikkelingen dwingen ons om terug te keren tot de basis voor de contouren van ons buitenlands beleid: de verdediging van de nationale belangen. Dat impliceert een realistischer en meer transactioneel buitenlands beleid. Het verdedigen van de fundamentele waarden, waaronder respect voor mensenrechten inclusief de rechten van personen met een handicap, maakt echter inherent deel uit van deze strategie.

De **Europese Unie** heeft in het bijzonder een belangrijke en directe impact op het leven en de inclusie van personen met een handicap. Dit omvat onder meer EU-regels inzake verplichte toegankelijkheidsvereisten voor producten en diensten, persoonlijke assistentie aan personen met beperkte mobiliteit, en maar, maar evengoed doelstellingen voor de lidstaten zoals inzake tewerkstelling en armoedebestrijding voor personen met een handicap. Bovendien is de EU zelf verdragspartij van het UNCRPD, en dus gehouden om het verdrag doorheen haar eigen initiatieven te implementeren.¹⁰⁰ De Europese strategie voor de rechten van personen met een handicap 2021-2030¹⁰¹ is het leidende instrument voor de uitvoering van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap op EU-niveau en voor de inclusie van personen met een handicap. De EU-strategie voor personen met een handicap loopt tot 2030, maar omvat momenteel geen nieuwe initiatieven of acties na 2024. Een actualisering met nieuwe maatregelen wordt verwacht tegen de zomer van 2026.

De druk op de internationale rechtsorde verandert de dynamiek binnen de Verenigde Naties en andere **multilaterale instellingen**. Dit uit zich ook binnen de verdragsorganen

¹⁰⁰ Meest recente aanbevelingen aan de Europese Unie van het VN Comité inzake de rechten van personen met een handicap (2025) beschikbaar hier: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2FC%2FEUR%2FCO%2F2-3&Lang=en

¹⁰¹ European Commission, Union of Equality: Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030, COM(2021) 101 final, url: <https://op.europa.eu/s/AbnP>

<p>de rechten van personen met een handicap ondersteunen.</p> <p>b) Consultaties van personen met een handicap voor de belangrijkste internationale interventies van België rond de rechten van personen met een handicap (o.a. UPR, COSP...).</p> <p>c) Ondersteuning van het Belgisch middenveld voor deelname aan de jaarlijkse conferentie van de Verdragsstaten van het VN-Verdrag (COSP).</p> <p>d) Een ambitieuze tweede fase van de EU-strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030 steunen en investeren in kennisuitwisseling en samenwerking tussen EU-lidstaten voor de uitvoering van het VN-Verdrag.</p>	<p>Prévot, Beenders</p> <p>Beenders</p> <p>Beenders, Prévot</p>	<p>Handel en Ontwikkelingssamenwerking; FOD Sociale Zekerheid</p> <p>FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking</p> <p>FOD Sociale Zekerheid</p> <p>FOD Sociale Zekerheid</p>
<p>113. Integratie van rechten van personen met een handicap in Belgische ontwikkelings-samenwerking, op basis van de integratie van mensenrechtenprincipes (MEET-principes) in alle acties. Monitoring gebeurt via de <i>disability marker</i> in de jaarlijkse rapportage aan OESO DAC.</p>	<p>Prévot</p>	<p>FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking</p>
<p>114. Sensibilisering en opvolging van handicapkwesties in Raadformaties van de EU</p>	<p>Prévot</p>	<p>FOD Buitenlandse Zaken,</p>

<p>door een communicatie aan personeelsleden (DGE en Permanente Vertegenwoordiging).</p>		<p>Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking</p>
<p>115. Inclusie van personen met een handicap in de strategie publieke diplomatie: Belgen met een handicap zichtbaar maken in imago-acties en campagnes waarbij louter symbolische of oppervlakkige representatie vermeden wordt. De communicatie integreert deze personen op een authentieke manier en benadrukt hun volwaardige bijdrage aan de Belgische samenleving (bv. handipreneurschap, vertegenwoordiging in de media, expertise), zonder hen te reduceren tot één enkele identiteit: hun handicap.</p>	<p>Prévot</p>	<p>FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking</p>

7.2. Defensie

Context en de uitdagingen in België

Als antwoord op de Russische agressie in Oekraïne en de nieuwe geopolitieke realiteit plant de federale regering, in lijn met de afspraken binnen de EU en de NAVO, een versnelde capaciteitsuitbouw van Defensie. Dit omvat een uitbreiding van het personeelsbestand en het verhogen van de aantrekkelijkheid van het militaire beroep. Omwille van de risico's die inherent zijn aan de functie kennen militairen een verhoogd risico op een handicap. Militairen die in de uitvoering van hun dienst een handicap krijgen, kunnen een heroriëntatie van hun functie aanvragen of het statuut van Militair Invalide in Vredestijd (MIVT) of in Oorlogstijd (MIOT) krijgen. Deze bijzondere statuten, naast de regelingen voor ambtenaren, werknemers of zelfstandigen, leiden ertoe dat zij vaak niet dezelfde bescherming genieten dan personen met een vergelijkbare situatie binnen de socialezekerheidsstelsels voor werknemers, zelfstandigen en (andere) ambtenaren. Ook de mogelijkheden voor toegang tot de arbeidsmarkt voor militairen wijken af van de regelingen in de grote stelsels.

Acties voor deze legislatuur

Personen met een handicap zijn een bijzonder kwetsbare groep in conflictsituaties. In het kader van missies van defensie wordt dan ook bijzondere aandacht aan deze groep gegeven. Verder zal de regering inzetten op een betere re-integratie van arbeidsongeschikte militairen.

Maatregelen	Minister(s)	Administratie(s)
116. Bevordering van de re-integratie van arbeidsongeschikte militairen door aanvulling van de huidige procedure met een specifiek prioritair integratietraject via de arbeidsgeneesheer.	Francken	Ministerie van Defensie
117. Toekenning van een functie binnen het burgerpersoneel van Defensie of een andere overheidsinstantie door militairen die definitief ongeschikt militair verklaard worden.	Francken	Ministerie van Defensie

<p>118. Rekening houden met de handicapdimensie bij de voorbereiding van buitenlandse missies, zowel bij de analyse als op het vlak van voorbereiding en training van het militair personeel rond de specifieke noden van personen met een handicap.</p>	Francken	Ministerie van Defensie
--	----------	----------------------------

© 2026

FOD Sociale Zekerheid
DG Beleidsondersteuning

Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
Kruidtuinlaan 50
1000 Brussel

CoordinationmechanismUNCRPD@minsoc.fed.be
<https://socialsecurity.belgium.be>

Wettelijk depot elektronische versie:
D 2026/10.770/07